

**Univerzita Palackého v Olomouci**  
**Právnická fakulta**

**Martina Endlová**

**Laický prvek v trestním řízení v Rakousku a  
České republice**

Diplomová práce

**Olomouc 2015**

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Laický prvek v trestním řízení v Rakousku a České republice* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Bratislavě dne 29. prosince 2015

.....  
Martina Endlová

Chtěla bych na tomto místě poděkovat doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce, za jeho vstřícný přístup a poskytnutí cenných rad při vypracování této práce. Zároveň mu děkuji i za čas, který mi během zpracování věnoval.

Dále bych chtěla poděkovat O. Univ.-Prof. Dr. Franku Höpfelovi za to, že mi umožnil pracovat na mé práci na Universität Wien, jeho podporu a cenné rady, které mi při psaní také velmi pomohly.

# Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Laický prvek jako historicky zavedený a potřebný institut, nebo přežitek v moderní době nepotřebný?	9
3 Každý se může podílet na soudním rozhodování?	13
3.1 Předpoklady pro výkon funkce porotce či přísedícího	13
3.1.1 Státní občanství	15
3.1.2 Věk	15
3.2 Vyloučení z výkonu funkce porotce i přísedícího	18
3.3 Neslučitelnost výkonu funkcí	20
3.4 Způsob výběru/volby do funkce a délka trvání funkce	22
3.5 Závěr	25
4 Příslušnost porotců a přísedících v trestním řízení u soudů v Rakousku	31
5 Role přísedících v soudním řízení a jejich příslušnost u soudů v České republice	34
6 Role přísedících a porotců v soudním řízení v Rakousku a jejich vliv na konečné rozhodnutí	36
6.1 Hlavní líčení před senátem přísedících	37
6.2 Hlavní líčení před porotním soudem	38
6.2.1 Schéma otázek	40
6.2.2 Přezkoumání verdiktu	41
7 Argumenty pro a proti porotním soudům v Rakousku	43
7.1 Argumenty příznivců porotního soudnictví	43
7.2 Argumenty odpůrců porotního soudnictví	44
7.2.1 Hlavní bod kritiky	45
7.3 Závěr	48
8 Budoucnost laického prvku v trestních věcech v České republice	49
8.1 Porotní soud ano, či ne?	52

8.2 Senátní rozhodování tak, jak jej známe dnes, nebo jsou změny nevyhnutelné? .....	55
9 Závěr.....	60
Seznam použitých zdrojů.....	62
Abstrakt.....	69
Klíčová slova .....	71

## Seznam použitých zkratek

<b>Ústava</b>	Ústava České republiky (ú. z. č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
<b>LPS</b>	Listina základních práv a svobod (ú. z. č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
<b>TZ</b>	Trestní zákoník (z. č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
<b>TRŘ</b>	Trestní řád (z. č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
<b>soud. zák.</b>	Zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (z. č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů)
<b>Úmluva</b>	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950
<b>ESLP</b>	Evropský soud pro lidská práva
<b>B-VG</b>	Bundesverfassungsgesetz, „Spolková ústava“ (BGBl. Nr. 1/1930, ve znění pozdějších předpisů)
<b>StPO</b>	Strafprozessordnung, „trestní řád“ (BGBl. Nr. 631/1975, ve znění pozdějších předpisů)
<b>StGB</b>	Strafgesetzbuch, „trestní zákoník“ (BGBl. Nr. 60/1974, ve znění pozdějších předpisů)
<b>GSchG</b>	Geschworenen- und Schöffengesetz, „zákon o porotcích a přísedících“ (BGBl. Nr. 256/1990, ve znění pozdějších předpisů)
<b>GeSchLG</b>	Das Gesetz über die Bildung der Geschworenen- und Schöffnenlisten, „zákon o tvorbě listiny porotců a přísedících“ (BGBl. Nr. 135/1946)
<b>RStDG</b>	Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz, „služební zákon soudců a státních zástupců“ (BGBl. Nr. 305/1961, ve znění pozdějších předpisů)
<b>JGG</b>	Jugendgerichtsgesetz, „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ (BGBl. Nr. 599/1988, ve znění pozdějších předpisů)

# 1 Úvod

Tématem mé diplomové práce je zapojení laiků do trestního řízení, a to v Rakousku a České republice.

S problematikou laického prvku jsem se poprvé setkala na stáži na zemském trestním soudě ve Vídni („Landesgericht für Strafsachen Wien“), kde jsem měla tu možnost mnohokrát se zúčastnit jako veřejnost nejen rozhodování senátů přisedících, ale i rozhodování porotních soudů. Odlišnost rakouské právní úpravy (od české právní úpravy) v otázce laiků v trestním řízení byla pro mě natolik zajímavá a inspirativní, že jsem se rozhodla tímto tématem blíže zabývat. Nejen odlišnost obou právních úprav, ale i společný právní vývoj (důkazem toho je i jeden z primárních zdrojů mé práce, tedy platný a účinný rakouský trestní řád „Strafprozessordnung“ č. 631/1975 BGBl, ve znění pozdějších předpisů, který je v podstatě jen znovu vyhlášený a mnohokrát novelizovaný řád soudu trestního č. 119/1873 ř.z., jenž na území České republiky platil až do roku 1950) mě utvrdily v tom, že srovnání právních úprav právě těchto dvou států by mohlo být velmi přínosné.

Považuji za nutné svou práci začít návratem ke kořenům právní úpravy otázky laického prvku v České republice, což nám ukáže nejen, jak dlouho už laický prvek na našem území funguje, ale i v jakých formách. I toto totiž může ovlivnit naše rozhodování o budoucnosti tohoto prvku na našem území. Dále je nutné si vysvětlit, kdo může být oním laikem, který „jako soudce“ rozhoduje o osudech jiných lidí, ve kterých případech se podílí na rozhodování a o čem mu přísluší rozhodovat. V těchto otázkách se nám budou obě právní úpravy prolínat. Vzhledem k tomu, že porotní rozhodování je značně kontroverzním tématem, bude obsahem další kapitoly argumentace příznivců a odpůrců porotních soudů v Rakousku. Na závěr se zamyslíme nad budoucností laického prvku v trestním řízení v České republice a případnými dalšími návrhy na změnu právní úpravy. Při této příležitosti se také blíže podíváme na neúspěšný návrh ministerstva spravedlnosti čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010 na úplné zrušení laického prvku v České republice.

Cílem celé práce je najít nejvhodnější model zapojení laického prvku do trestního řízení v České republice. V úvahu samozřejmě přichází zachování stávajícího stavu bez úprav, navržení úprav stávajícího stavu nebo úplná změna systému, která by zahrnovala buď úplné zrušení laického prvku, nebo naopak zavedení porotních soudů.

Uvědomuji si, že mnou vybrané téma je značně široké a obsáhlé, a to nejen z důvodu problematiky dvou právních úprav, ale i složitosti rakouské právní úpravy, která jistě bude

v některých bodech pro mnoho čtenářů zcela nová. I z tohoto důvodu jsem se rozhodla umístit rakouskou právní úpravu do popředí a na ní rozebrat některé problémy české právní úpravy. Chtěla bych, aby čtenář počítal s tím, že v rámci rozsahu mé práce není možné rozebrat kompletně celou českou právní úpravu týkající se laického prvku do všech jejích detailů a obsáhle se vyjádřit i k jejím nejbanálnějším problémům.

Podkladovými materiály pro zpracování rakouské problematiky mé práce jsou především zákony (StPO a GSchG), komentáře, aktuální učebnice rakouského trestního práva, starší publikace zabývající se touto problematikou, judikatura a odborné články hlavně z let 2008–2015. Rakouská odborná literatura vztahující se k tomuto tématu je velmi bohatá. Převážná většina odborných publikací sice pochází z minulého století, ale vzhledem k tématu práce to dle mého názoru ničemu neškodí. Toto je navíc vyváženo velkým množstvím odborných článků vztahujících se k tomuto tématu z posledních 10 let. Bohužel opačný problém nastává v případě problematiky české právní úpravy, kde je zdrojů opravdu málo. Zde jsem jako zdroje využila zákony (především soud. zák., TR), komentáře, učebnice trestního práva, důvodové zprávy, stanoviska a odborné články. Vzhledem k tomu, že k problematice chybějících přísedících na českých soudech a jejich průměrnému věku neexistují žádné statistiky ani odborná literatura týkající se tohoto tématu, využila jsem články z denního tisku, které jsou naopak k tomuto tématu relativně bohaté a podrobné.

Nejčastěji použitou metodou je i z důvodu zvoleného tématu metoda komparace. Dále jsem využila i metodu analýzy, deskripce a subsumpce.

Z důvodu omezeného rozsahu mé práce nebylo možné uvést srovnání možných dopadů rozhodování laiků v trestní řízení na konkrétních případech z praxe (zejména co se počtu zproštění a výměru trestu týče), dále podrobnější porovnání právní úpravy laického prvku v ostatních evropských zemích, zejména s ohledem na změny po vydání rozhodnutí Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Taxquet proti Belgii v roce 2010 a také empirické teorie, které se blíže zabývají rozdílností rozhodování laiků a soudců z povolání.

## 2 Laický prvek jako historicky zavedený a potřebný institut, nebo přežitek v moderní době nepotřebný?

Kontrola soudnictví prostřednictvím lidu se na našem území poprvé objevila před více jak 150 lety, kdy se stala jedním z požadavků demokratických sil v rámci revoluce 1848.<sup>1</sup>

V letech 1803–1850 byl na našem území platný Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích, který byl založen na zásadách inkvizičního procesu a rozporoval požadavku veřejnosti, ústnosti, zásadě obžalovací, občanské kontrole nad výkonem soudnictví a účasti buržoazie na soudním rozhodování. Zavedením laického prvku měla být zajištěna nejen jistá forma kontroly rozhodování, ale i účast lidu na soudním řízení.<sup>2</sup>

Nařízením vlády (ministrské rady) ze dne 18. května 1848 č. 1150 a 1151 pak dochází mimo jiné k zavedení porotních soudů pro řízení ve věcech tiskových. Avšak již dne 31. prosince 1851 je příslušnost porotních soudů ve věcech tiskových nejvyšším kabinetním listem zrušena a v roce 1853 se procesní řád opět vrací k zásadám inkvizičním.<sup>3</sup>

Vyloučení laiků ze soudního řízení však netrvá dlouho. Nejprve § 11 zákona č. 144/1867 ř.z., o moci soudcovské ustanovil, že jedná-li se o trestné činy stanovené zákonem, za něž je možné uložit těžké tresty, dále trestné činy politické a spáchané tiskem, budou o vině obžalovaného rozhodovat porotci. Vyvrcholením pak byl zákon č. 119/1873 ze dne 23. května 1873, kterým byl přijat nový řád soudu trestního (dále jen „řád soudu trestního“). Čl. 6 řádu soudu trestního stanovoval, že hlavní líčení se bude konat před soudy porotními, jestliže se jedná o některý z dále zákonem vymezených trestných činů, a to například přečin či zločin spáchaný obsahem tisku, dále loupež, zabití, vražda, velezrada atd. Porota byla složená ze tří soudců z povolání (jeden z nich byl předsedou senátu) a lavice porotnické, tedy dvanácti porotců (§ 300 a § 301 řádu soudu trestního). V porotách mohli zasedat pouze majetní

---

<sup>1</sup> KÜHN, Zdeněk. Laický prvek v justici – archaismus v 21. století nepotřebný? [online]. jinepravo.blogspot.cz, 8. října 2008 [cit. 28. září 2015]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.co.uk/2008/10/laick-prvek-v-justici-archaismus-v-21.html>.

<sup>2</sup> VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 56 str. ISBN 80-210-4056-4.

<sup>3</sup> VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 57 str. ISBN 80-210-4056-4.

měšťané (muži), kteří byli zapsáni ve volebních seznamech pro volby do obcí (tedy na základě majetkového censu).<sup>4</sup>

I v samostatném Československu si porotní soudy po roce 1918 zachovaly svoje místo. Existenci porot zakotvovala v čl. 95 Ústava z roku 1920 (zákon č. 121/1920 Sb. ze dne 29. února 1920), blíže tuto problematiku upravoval především zákon č. 278/1919 Sb., o sestavování seznamu porotců (dále jen „zákon o sestavování porotců“). Tento zákon se nejen mnohem podrobněji zaobíral předpoklady pro výkon úřadu porotce, ale i podmínkami pro nezpůsobilost a možnostmi odmítnutí výkonu úřadu porotce, sankcemi a náhradami. Vydáním vládních nařízení č. 301/1919 Sb., o zastavení činnosti porotních soudů a č. 697/1920 Sb., o zastavení působnosti porot na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, jakož i v obvodech některých soudů I. stolice v Čechách a na Moravě dochází k opětovnému přerušení činnosti porotních soudů. Ačkoliv je dne 10. dubna 1921 vydáno nařízení č. 122/1921 Sb., o obnovení působnosti porot, jehož jediným účelem bylo obnovení činnosti porotních soudů, dochází k této obnově až teprve po druhé světové válce, kdy je existence porot stvrzena zákonem č. 232/1946 Sb., o porotních soudech (dále jen „zákon o porotních soudech“).<sup>5</sup> Porotní soudy mají v tehdejší době působnost především v rozhodování o závažných trestných činech, o politických zločinech a přečinech, trestných činech, za něž je možné stanovit trest smrti nebo odnětí svobody s horní hranicí vyšší než 5 let (§ 1 zákona o porotních soudech). Právní úprava obsazení porotního soudu dle zákona o porotních soudech se shoduje s právní úpravou dle řádu soudu trestního (tedy tři soudci z povolání a dvanáct porotců). Nově je však lavice porotní nazývána porotou a je vybírána losem (§ 2 a § 3 zákona o porotních soudech).

Ústava z roku 1948 (zákon č. 150/1948 Sb., ze dne 9. května 1948) přinesla mnohé změny, mezi něž patřilo i zavedení pojmu soudce z lidu, jenž byl postaven na roveň soudci z povolání (čl. 11 odst. 2 Ústavy z roku 1948). Způsobilost k úřadu soudce z lidu, jeho povolání a odvolání z funkce, právní postavení a výkon funkce, blíže stanovoval zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví (dále jen „zákon o zlidovění soudnictví“). Tímto zákonem byl zrušen zákon o porotních soudech z roku 1946. Zákon o zlidovění soudnictví přinesl značné množství změn a v podstatě i nový pohled na zapojení laiků do soudního řízení. První velkou změnou bylo zapojení laiků ve všech člancích soudní soustavy včetně soudu Nejvyššího (§ 7

---

<sup>4</sup> MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a slovenského práva do roku 1945*. 2. upravené vydání. Praha: Linde, 1999. 221-222 str. ISBN 80-7201-167-7.

<sup>5</sup> PROUZA, Daniel; HÁJEK, Michal. Laický prvek při soudním rozhodování v trestních věcech aneb přísedící ano či ne?. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 9, č. 7, s. 201.

odst. 1 zákona o zlidovění soudnictví). V případě okresních soudů, bylo-li rozhodováno o trestném činu, za který bylo možné uložit trest smrti nebo trest odnětí svobody s horní hranicí převyšující 10 let, byly senáty pětičlenné a skládaly se ze dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu. V ostatních případech byly senáty tříčlenné, složené z jednoho soudce z povolání a dvou soudců z lidu (§ 2 zákona o zlidovění soudnictví). Dle § 6 zákona o zlidovění soudnictví, konalo-li se řízení v prvním stupni před krajským soudem, byly senáty tříčlenné (jeden soudce z povolání a dva soudci z lidu), v případě druhostupňového řízení senáty pětičlenné (dva soudci z povolání a tři soudci z lidu). I senát Nejvyššího soudu byl pětičlenný, složený z dvou soudců z povolání a tří soudců z lidu (§ 8 odst. 1 zákona o zlidovění soudnictví). Je třeba si povšimnout, že složení senátů v rámci všech článků soustavy má jedno společné, a to početní převahu soudců z lidu.

Ústava z roku 1960 (zákon č. 100/1960 Sb. ze dne 11. července 1960) ještě více přispěla k účasti laiků na soudním řízení, když v čl. 98 zavedla koncept lidových soudů, které měly přispívat k upevňování socialistické zákonitosti, k zajišťování společenského pořádku a pravidel socialistického soužití. Výsledkem pak byly místní lidové soudy (upravené zákonem č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech), které řešily méně závažné případy porušování socialistické zákonitosti a rozhodovaly ve tříčlenných senátech, složených ze soudců z lidu (§ 26 zákona o místních lidových soudech). V podstatě se zde jednalo o extrémní formu zapojení laiků do soudního řízení, kdy profesionální (odborný) prvek znalý práva zcela chyběl.<sup>6</sup> Nejspíš právě z toho důvodu dochází ke zrušení místních lidových soudů již v roce 1969, a to zákonem č. 150/1969 Sb., o přečinech.

Již v roce 1964 si však můžeme povšimnout mírného odklonu od laicizace k profesionalizaci soudního řízení. V § 18 odst. 3 písm. c) zákona č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců je totiž změněno složení senátu krajského soudu jako orgánu druhého stupně v neprospěch laického prvku, a to na tři soudce z povolání.

Ústavním zákonem, kterým se mění a doplňuje hlava osmá Ústavy č. 155/1969 Sb. ze dne 7. prosince 1969, dochází k řadě změn, mezi jinými je vypuštěna úprava lidových soudů. Na tyto změny pak reaguje zákon č. 19/1970 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců<sup>7</sup>,

---

<sup>6</sup> PROUZA, Daniel; HÁJEK, Michal. Laický prvek při soudním rozhodování v trestních věcech aneb přisedící ano či ne?. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 9, č. 7, s. 201.

<sup>7</sup> Tento zákon je úplným zněním zákona ze dne 26. února 1964 č. 36 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených zákonem ze dne 27. února 1968 č. 29 Sb., zákonem ze dne 20. prosince 1968 č. 175 Sb. a zákonem ze dne 17. prosince 1969 č. 156 Sb.

který v § 5 znovu zavádí pojem soudce z lidu. Dále byl tímto zákonem zrušen laický prvek u nejvyšších soudů (§ 21a zákona o organizaci soudů a soudců) a ustanoveno, že rozhodovat u okresního soudu může vedle senátu i samosoudce (§ 15 zákona o organizaci soudů a soudců), jímž může být pouze soudce z povolání, což je dalším znakem snahy o odvrát od laicizace soudnictví k profesionalizaci.

Po roce 1989 dochází zákonem č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích k přejmenování pojmu soudce z lidu na přisedícího, přičemž koncepce zůstává zachována. Dále je pak přijat zákon č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přisedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, který doplňoval právní úpravu zákona č. 335/1991 Sb.<sup>8</sup>

Z tohoto krátkého historického exkurzu jasně vyplývá, že laický prvek v trestním řízení má na našem území svoje místo již více jak sto padesát let, a není tedy v žádném případě pouhým výmyslem moderní doby. Je však nezbytné zdůraznit, že samotné historické hledisko ještě nedokazuje nezbytnost zachování laického prvku v trestním řízení.

---

<sup>8</sup> Současnou právní úpravou se budeme blíže zabývat v následujících kapitolách.

### 3 Každý se může podílet na soudním rozhodování?

Rakouská právní úprava v čl. 91 Spolkové ústavy (BGBl. Nr. 1/1930, Bundesverfassungsgesetz, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „B-VG“) ustanovuje, že lid se spolupodílí na výkonu soudní pravomoci, a to v roli přísedícího („Schöffe“) či porotce („Geschworene“). Blíže se osobě porotce či přísedícího věnuje zákon o porotcích a soudcích (BGBl. Nr. 256/1990, Geschworenen- und Schöffengesetz, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „GSchG“). Považuji za nezbytné hned na začátku této kapitoly upozornit na důležitou odlišnost rakouské právní úpravy od české, kterou je způsob ustanovení porotců a přísedících do funkce (náhodný výběr z předem připravených seznamů možných kandidátů na výkon této funkce, nikoliv volba, jako je tomu v České republice) a také skutečnost, že funkce porotce či přísedícího je čestnou funkcí, jejíž výkon je v demokratickém Rakousku všeobecnou občanskou povinností (§ 1 odst. 1 GSchG).<sup>9</sup>

I aktuální česká právní úprava umožňuje, aby se na rozhodování vedle soudců podíleli i další občané (čl. 94 Ústavy). Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soud. zák.“) pak podrobně upravuje účast přísedících v soudním řízení.

#### 3.1 Předpoklady pro výkon funkce porotce či přísedícího

Základem definice pojmu porotce či přísedící je, že se jedná o laiky<sup>10</sup> spolupodílející se na hlavním líčení a rozhodnutí soudu. Pojem laik pochází z latinského slova „laicus“ (laik) a řeckého „laikos“ (patřící lidu) a jeho význam je osoba, která v určité oblasti nemá odborné znalosti.<sup>11</sup> V našem případě se jedná o osoby bez právního vzdělání (v podstatě bez

---

<sup>9</sup> Blíže k problematice výběru porotců v podkapitole č. 3.4.

<sup>10</sup> Objevuje-li se dále v mé práci výraz laik, jsou tím myšleni porotci a přísedící.

<sup>11</sup> SADOGI, Alice. *Thesen zur Geschworenengerichtsbarkeit – historische Aufarbeitung und Perspektiven*. 1. vydání. Linz:Trauner, 2007. 19 s. ISBN 978-3-85499-293-6.

jakéhokoliv vzdělání).<sup>12</sup> Primárním záměrem této definice je zpřístupnit výkon funkce porotce či přísedícího osobám bez ukončeného vysokoškolského vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva. Nejedná se zde však o absolutní vyloučení osob s ukončeným právním vzděláním z výkonu těchto funkcí<sup>13</sup>.

Český zákon uvádí v § 60 soud. zák. jako předpoklady výkonu funkce přísedícího:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) věk nejméně 30 let v den ustanovení,
- 3) svéprávnost,
- 4) bezúhonnost,
- 5) zkušenosti a morální vlastnosti, které dávají záruku, že bude osoba svou funkci zastávat řádně,
- 6) souhlas s ustanovením do funkce a přidělením k určitému soudu,
- 7) předpoklad podle zvláštního právního předpisu, kterým je zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o lustrační osvědčení, které je nutné v případě osob narozených před 1. prosincem 1971 (§ 20 zákona č. 451/1991 Sb.).

Rakouský zákon o porotcích a přísedících oproti tomu v § 1 odst. 2 GSchG vymezuje pouze dva předpoklady pro výkon funkce přísedícího a porotce, a to státní občanství a věk.

---

<sup>12</sup> V § 60 odst. 3 soud. zák. je pro výkon funkce soudce stanovena podmínka vysokoškolského vzdělání získaného řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a složení odborné justiční zkoušky. Podobná podmínka týkající se vzdělání přísedícího neexistuje. Z toho vyplývá, že nejen, že přísedící nemusí mít odborné vzdělání v oboru práva, ale především, že nemusí mít odborné vzdělání ani v žádném jiném oboru, aby mohl vykonávat tuto funkci. Blíže se tomuto budu věnovat v kapitole č. 8.2.

<sup>13</sup> Nař. § 3 GSchG zcela vylučuje, aby porotcem či přísedícím byl soudce z povolání, státní zástupce, notář, advokát, čekatelé na tato povolání, osoby zapsané v listině obhájců, osoby zapsané a činné jako probační úředníci. Není však vyloučeno, že osoba, která má ukončené právní vzdělání a je např. ekonomem, exekutorem atd. bude zastávat úřad přísedícího či porotce. Současná česká právní úprava dokonce nevylučuje ani osoby uvedené v § 3 GSchG.

### 3.1.1 Státní občanství

Požadavek státního občanství státu, na jehož území se soudní jednání koná, je zcela běžnou a ve všech státech<sup>14</sup>, v nichž je zakotven laický prvek, obvyklou podmínkou pro výkon funkce porotce či přisedícího. Jinak tomu není ani v České republice, kde § 60 odst. 1 soud. zák. stanovuje, že funkci přisedícího smí vykonávat pouze státní občan České republiky.

Tato podmínka souvisí především se znalostí kultury, tradic, zvyků, historie a částečně i s jazykovými znalostmi. Rozhodně se však v tomto případě nejedná o žádnou z forem diskriminace, neboť státní občanství je možné za zákonem stanovených podmínek získat.<sup>15</sup>

Představme si situaci, kdy bychom podmínku státního občanství nahradili podmínkou bydliště na území daného státu. Mohlo by se pak stát, že by se přisedícím či porotcem stal někdo, kdo doposud žil v zemích s absolutně odlišnou kulturou (např. v arabských zemích či na území Afriky v některém z kmenů), a jeho úsudek a rozhodování by mohlo být nepřiměřené a výrazně ovlivnit rozhodování.

Požadavek státního občanství státu, na jehož území je rozhodováno, by tedy za žádných okolností neměl ve výčtu předpokladů porotců a přisedících chybět.

### 3.1.2 Věk

Věk je v rakouské právní úpravě omezen jak dolní, tak horní hranicí, tzn. že funkci přisedícího či porotce mohou vykonávat osoby, jež v předchozím kalendářním roce dosáhly věku minimálně 25 let a zároveň nejsou starší než 65 let (§ 1 odst. 2 GSchG). Existenci horní věkové hranice vyvozují z toho, že i v případě výkonu funkce soudce z povolání v Rakousku platí horní věková hranice 65 let (§ 99 „služebního zákona soudců a státních zástupců“, Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz, BGBl. Nr. 305/1961 ve znění pozdějších předpisů, dále jen „RStDG“).

---

<sup>14</sup> Kromě České republiky a Rakouska, např. Německo § 31 soudního pořádku (Gerichtsverfassungsgesetz, BGBl. I S. 1077 ze dne 9. května 1975, ve znění pozdějších předpisů), Slovensko § 139 zákon č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prisediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů, Maďarsko § 212 odst. 1 zákon č. CLXII. z roku 2011, o postavení soudců a jejich odměňování (2011. évi CLXII. törvény, a bírák jogállásáról és javadalmazásáról) atd.

<sup>15</sup> Blíže zákon č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů, BGBl. Nr. 311/1985 spolkový zákon o rakouském státním občanství, ve znění pozdějších předpisů (Bundesgesetz über die österreichische Staatsbürgerschaft).

Česká právní úprava se v této otázce vydává jiným směrem, když jako předpoklad ustanovuje pouze minimální věkovou hranici pro výkon funkce přisedícího 30 let (§ 60 odst. 1 soud. zák.). V tomto vidím první problém této úpravy. Spodní věková hranice pro výkon funkce přisedícího je dle mého názoru poměrně vysoká. Je nutné podotknout, že tato věková hranice je společná pro výkon funkce přisedícího i soudce a k její poslední úpravě došlo novelou soud. zák. č. 192/2003 Sb., která nabyla účinnosti k 1. červenci 2003, kdy byla tato hranice zvýšena z 25 na 30 let, a to z důvodu zpřísnění požadavků na výkon funkce soudce. V souvislosti s touto změnou jsem však nikde nenašla jedinou zmínku o tom, proč se tato změna vztahovala i na výkon funkce přisedícího. Dle mého názoru je tato hranice pro výkon funkce přisedícího opravdu nepřiměřeně vysoká. Tato hranice se zdá o to absurdnější, srovnáme-li ji s jinými zákonem stanovenými hranicemi. Například od 18 let je nám umožněno volit (aktivní volební právo čl. 56 odst. 6 Ústavy), od 21 let je možné kandidovat a být zvolen do Poslanecké sněmovny (pasivní volební právo čl. 19 odst. 1 Ústavy), od 25 let můžeme vykonávat funkci státního zástupce (§ 17 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů), ale až od 30 let se smíme jako laici účastnit rozhodování soudu.

Je třeba si uvědomit, že vysoká dolní věková hranice je i jedním z faktorů způsobujících nedostatek přisedících u soudu (např. v roce 2014 chyběla na českých soudech asi jedna třetina přisedících)<sup>16</sup>. Zvýšíme-li tuto hranici o dalších 5 let, přijdeme o tisíce možných kandidátů na výkon funkce přisedícího a jen se prohloubí problém s nedostatkem přisedících. Naopak snížením této hranice třeba jen o 5 let by nám přibyly tisíce dalších možných kandidátů na výkon funkce přisedícího, což by nám v budoucnosti mohlo výrazně pomoci.

Druhým problémem je chybějící horní věková hranice pro výkon funkce přisedícího. Ačkoliv česká právní úprava v § 94 písm. a) soud. zák. stanovuje, že výkon funkce soudce zaniká uplynutím kalendářního roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let, podobné ustanovení pro osobu přisedícího nezná. Chybějící horní věková hranice pro výkon funkce přisedícího

---

<sup>16</sup> ČT24. *Přisedících jako šafránu- laici nemají zájem soudit*. Českátelevize.cz, 23. července 2014 [cit. 19. října 2015]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1024551-prisedicich-jako-safranu-laici-nemaji-zajem-soudit>.

v České republice je pak příčinou převahy osob pozdně seniorského věku<sup>17</sup> ve funkci přísedících. Jako konkrétní příklad si můžeme uvést situaci v Jihočeském kraji.

Stav přísedících v Jihočeském kraji	Počet přísedících	Průměrný věk
Okresní soud v Českých Budějovicích	58	59
Okresní soud v Českém Krumlově	41	62
Okresní soud v Jindřichově Hradci	36	57
Okresní soud v Pelhřimově	52	59
Okresní soud v Písku	28	63
Okresní soud v Prachaticích	59	59
Okresní soud ve Strakoncích	50	53
Okresní soud v Táboře	36	60
Krajský soud v Českých Budějovicích	48	62

Jedná se o poněkud starší, avšak velmi podrobný článek z roku 2008<sup>18</sup>, přičemž je třeba podotknout, že situace v České republice zůstává i nadále stejná.<sup>19</sup>

Úprava věkové hranice také výrazně ovlivňuje spektrum osob, které se na řízení ve funkci přísedícího mohou podílet. Považuji proto za rozumné, se do budoucna zamyslet nad tím, zda by nebylo možné oddělit právní úpravu věkové hranice pro výkon funkce soudce od právní úpravy věkové hranice pro výkon přísedícího a následně tuto hranici pro výkon funkce přísedícího snížit, a to alespoň o 5 let, zpět na 25 let.

Taktéž by bylo velmi výhodné, zavést horní věkovou hranici pro výkon funkce přísedícího. Avšak i zde je nutné brát ohled na aktuální nedostatek přísedících. Z tohoto důvodu bych navrhla počkat se zavedením horní věkové hranice pro výkon funkce přísedících do doby, než se problém s nedostatkem přísedících vyřeší nebo bude zaveden jiný způsob

<sup>17</sup> Viz názor soudkyně Krajského soudu v Ostravě Mgr. Dagmar Gottwaldová (PLEVA, Martin. Soudci z lidu stárnou, mladých nepřibývá. *Karvinský deník*. [online]. 2008 [cit. 15. října 2015]. Dostupné na [http://karvinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20080425\\_soud\\_prisedici\\_mskraj.html](http://karvinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20080425_soud_prisedici_mskraj.html)).

<sup>18</sup> MAJER, Vladimír. Laici v talárech – kraji chybí 54 přísedících. *Českokobudějovický deník.cz*. [online]. 2008 [cit. 9. prosince 2015]. Dostupné na [http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy\\_region/soud\\_prisedici\\_cb20080425.html](http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/soud_prisedici_cb20080425.html).

<sup>19</sup> Např. KOLMAN, Petr. Vysoký plat jako protikorupční pojistka? Mýtus. Zeman měl pravdu. *Reflex*. [online]. 2015 [cit. 15. října 2015]. Dostupné na <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/65590/petr-kolman-vysoky-plat-jako-protikorupcni-pojistka-mytus-zeman-mel-pravdu.html>, nebo ČT24. *Prísedících jako šafránu- laici nemají zájem soudit*. Česká televize.cz, 23. července 2014 [cit. 19. října 2015]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1024551-prisedicich-jako-safranu-laici-nemaji-zajem-soudit>.

výběru přísedících (viz podkapitolu 3.4 a 3.5). Co se výše horní věkové hranice týče, zdá se mi jako vhodná hranice 65 let. Tato hranice je v současné době stanovena v Rakousku a také bylo ještě v roce 2010 o této výši hranice diskutováno v souvislosti se snížením hranice pro zánik funkce soudce ze 70 (§ 94 písm. a) soud. zák.) na 65 let.<sup>20</sup>

### 3.2 Vyloučení z výkonu funkce porotce i přísedícího

§ 2 GSchG se pak zabývá osobami, jež jsou z výkonu funkce porotce či přísedícího vyloučeny. Jedná se o osoby, které:

- 1) vzhledem k jejich fyzickému či psychickému stavu nejsou schopné naplnit povinnost úřadu,
- 2) dostatečně neovládají jazyk, v němž soudní řízení probíhá,
- 3) proti nimž je vedeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu, za nějž náleží trest, jehož horní hranice je vyšší než šest měsíců,
- 4) byly pravomocně odsouzeny za některý z trestných činů.

Česká právní úprava nezná vyloučení z výkonu funkce, toto je zahrnuto mezi předpoklady pro výkon funkce tím, že je stanoveno, že výkon funkce přísedícího může vykonávat pouze osoba:

- 1) svéprávná,
- 2) bezúhonná,
- 3) jejíž zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci zastávat řádně.

Rakouská právní úprava zavedením bodu č. 1) vyřešila problém, který v české právní úpravě najdeme pod předpokladem svéprávnosti ve spojení s předpokladem zkušenosti a morálních vlastností dávajících záruku, že budou přísedící svou funkci zastávat řádně.

---

<sup>20</sup>LICHOVNÍK, Tomáš. Pospíšil chce, aby soudci končili s praxí dříve. *Česká televize*. [online]. 2010 [cit. 15. prosince 2015]. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1320801-pospisil-chce-aby-soudci-koncili-s-praxi-drive>.

Především výklad neurčitého právního pojmu „zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku, že budou přisedící funkci zastávat řádně“ je značně problematický.<sup>21</sup> Zákon totiž odpověď na otázku, jaké zkušenosti a morální vlastnosti musí mít přisedící, neposkytuje. Dle mého názoru je odpověď na tuto otázku značně problematická. Vždy bude záležet na zastupitelstvu a předsedovi soudu, zda „prohřešek“ daného kandidáta na výkon funkce přisedícího ještě považuje za souladný se „zkušenostmi a morálními vlastnostmi dávajícími záruku, že budou přisedící funkci zastávat řádně“. Mohla-li bych o tom já osobně rozhodovat, nesplňovala by dle mého názoru tento předpoklad například osoba, která neplní svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, a to i přesto, že toto konání (nekonání) ještě nenaplnuje znaky trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 odst. 1 TZ (aby se jednalo o trestný čin, musela by tato povinnost být zanedbána déle než 4 měsíce), nebo osoba, která pravidelně užívá návykové látky definované § 130 TZ.

Tak jako zákon neuvádí, jaké zkušenosti a morální vlastnosti musí mít osoba ucházející se o funkci přisedícího, neuvádí ani z jakých zdrojů a do jaké hloubky má být zkoumáno, zda jsou předpoklady pro výkon této funkce splněny. Většinou se tak děje z kandidátem předložených podkladů k jeho volbě do funkce přisedícího, v případě malých obcí mohou zastupitelé kandidáta i znát a o jeho vlastnostech si úsudek, byť subjektivní, udělat sami, dále se dají použít i podklady z úřední činnosti obecního či městského úřadu atd.<sup>22</sup> Odbor dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra se v rámci svého stanoviska k otázce, jak má obec postupovat při volbě přisedících okresního soudu, vyjádřil i k podkladům dokládajícím splnění morálního kreditu. Mezi tyto patří zjištění z přestupkových komisí, doložená doporučení a motivační dopis.<sup>23</sup> Takto získané informace však dle mého názoru nemusí být úplné a v tom případě hrozí riziko, že předpoklad „zkušenosti a morálních vlastností dávajících záruku, že budou přisedící funkci zastávat řádně“ nebude naplněn.

Dále česká právní úprava nezakotvuje požadavek na znalost jazyka, v němž soudní řízení probíhá. Znalost českého jazyka je sice zakotvena jako jeden z předpokladů pro získání českého státního občanství (§ 14 odst. 4 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a změně některých zákonů), toto však neposkytuje záruku, že osoba bude natolik

---

<sup>21</sup> Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv Sp. Zn. 695/2011/VOP/JHO ze dne 21. září 2012, bod B.1.

<sup>22</sup> Průběžná zpráva o výsledku šetření Sp. Zn. 695/2011/VOP/PPO ze dne 23. dubna 2012, str. 12.

<sup>23</sup> Stanovisko odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra č. 4/2013 ze dne 13. května 2013 o postupu obce při volbě přisedících okresního soudu.

znalá českého jazyka, že bude rozumět i sebemenším detailům řízení, které však mohou mít výrazný vliv na konečné rozhodnutí.

Bod č. 4 rakouské právní úpravy (pravomocné odsouzení za některý z trestných činů) v podstatě odpovídá českému předpokladu bezúhonnosti (podmínku bezúhonnosti dle § 60 odst. 2 soud. zák. nesplňuje ten, kdo byl pravomocně za trestný čin odsouzen, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen).

Bod č. 3 rakouské právní úpravy (zahájení trestního stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu) je v české právní úpravě zakotven v § 100 odst. 1 soud. zák. jako možnost dočasného zproštění z funkce.

### 3.3 Neslučitelnost výkonu funkcí

Neslučitelnost, tzv. inkompatibilita, výkonu funkce přisedícího či soudce s jinými funkcemi moci výkonné a zákonodárné je důsledkem dělby moci. Hlavním účelem inkompatibility je garance nezávislosti výkonu funkce.<sup>24</sup>

Rakouská právní úprava neslučitelnosti funkcí porotce či přisedícího zaznamenala značné změny, což dokazuje i spolkový zákon ze dne 13. června 1946, o tvorbě listiny porotců a přisedících (BGBl. Nr. 135/1946, über die Bildung der Geschworenen- und Schöffnenlisten, dále jen „GeSchLG“), který v § 3 mimo jiné zakotvoval neslučitelnost s funkcí aktivního spolkového a zemského úředníka, aktivního učitele na veřejných školách nebo osob pracujících u veřejných železnic, lodní dopravy, telegrafních či telefonních institucí. Na žádost bylo možné osvobodit od výkonu funkce osoby, jež jsou starší 60 let, ženy, lékaře, lékárníky, zubaře a osoby, které již 5 dní v daném roce vykonávali funkci porotce či přisedícího (§ 4 GeSchLG).

V období 80. let 20. století se začalo uvažovat o změně této právní úpravy.<sup>25</sup> Bylo třeba najít řešení, které by umožňovalo co největšímu počtu osob podílet se na soudním řízení a zároveň by zůstala zachována dělba moci a nezávislost. Z tohoto důvodu se stalo trnem

---

<sup>24</sup> RYCHETSKÝ, Pavel; LANGÁŠEK, Tomáš; HERC, Tomáš; MLSNA, Petr a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 797 s. ISBN 978-80-7478-809-3.

<sup>25</sup> Tomuto tématu se věnovala například publikace WIMMER, Inge. *Laienrichter ja – aber wie? Hintergründe eines Unbehagens*. 1. vydání. Wien: F. Seitenberg Ges. m. b. H., 1988, s. 39.

v oku především vyloučení všech aktivních spolkových a zemských úředníků, které mělo z historického hlediska zajišťovat právě dělbu moci a zachování nezávislosti. Problém však nespočíval jen v početnosti této skupiny, ale i v tom, že se často jednalo o osoby s dobrým vzděláním a schopnostmi porozumět mnohdy velmi složitému trestnímu řízení. Další pozoruhodností bylo vyloučení všech aktivních učitelů veřejných škol, ale to jen v případě trestních řízení s dospělými obžalovanými. V případě mladistvých byli naopak učitelé upřednostňováni na výkon funkce přisedícího.<sup>26</sup> Poslední jmenovaná skupina, tedy osoby pracující u veřejných železnic, lodní dopravy, telegrafních či telefonních společností, byla z výkonu této funkce vyloučena, neboť měla být stále k dispozici a schopna okamžitě nastoupit do práce.<sup>27</sup>

V roce 1990 byl vydán GSchG (ve znění pozdějších předpisů platný dodnes), který zcela změnil úpravu neslučitelnosti funkcí. § 3 GSchG ustanovuje, že z funkce přisedícího jsou zcela vyloučeny osoby:

- 1) spolkový prezident,
- 2) člen spolkové vlády, státní sekretář, člen zemských vlád a taktéž zákonodárce na státní i zemské úrovni,
- 3) prezident a viceprezident účetního dvora, kancelář ombudsmana,
- 4) duchovní a řádový personál státem uznávaných církví a náboženských spolků,
- 5) soudce, státní zástupce, notář, advokát, čekatelé na tato povolání, jiné osoby zanesené do listiny obhájců, osoby zapsané a činné jako probační úředníci,
- 6) zaměstnanci spolkového Ministerstva vnitra a spravedlnosti a jim podřízení státní zaměstnanci a příslušníci městské policie,
- 7) osoby, které nemají trvalý pobyt v Rakousku.

Česká právní úprava zakotvuje v čl. 82 odst. 3 Ústavy pouze inkompatibilitu funkce soudce s jinými funkcemi (funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu a jakoukoliv jinou funkcí ve veřejné správě, přičemž zákonem může dojít k rozšíření inkompatibility). Neslučitelnost výkonu funkce přisedícího je pak upravena v § 74 odst. 2 soud. zák., který říká,

---

<sup>26</sup> § 42 odst. 2 GeSchLG říká, že v trestním řízení s mladistvými mají být jako přisedící povoláni učitelé, vychovatelé nebo osoby, které v zaměstnaneckém poměru či dobrovolně pomáhají dětem a pracují s nimi.

<sup>27</sup> WIMMER, Inge. Laienrichter ja – aber wie? Hintergründe eines Unbehagens. 1. vydání. Wien: F. Seitenberg Ges. m. b. H., 1988. 9–14 s.

že funkce přisedícího není slučitelná s funkcí člena komory parlamentu, jakož i s dalšími činnostmi, o nichž to stanoví zákon.

Neslučitelností výkonu funkce přisedícího s jinými funkcemi se zabýval i veřejný ochránce práv JUDr. Pavel Varvařovský, dle něž je současná právní úprava týkající se této otázky nedostatečná. Přímou ukázkou z praxe, kdy funkci přisedícího u soudu vykonává příslušník Policie ČR, což právní úprava sice umožňuje, avšak o zachování dělby moci v tomto případě nemůže být řeč. Blíže k tomuto uvádí: „*V případě, kdy je přisedícím např. příslušník Policie ČR, dochází k prolínání složek státní moci a reálně hrozí riziko střetu zájmů, přenosu informací a porušení základní zásady nezávislosti.*“<sup>28</sup> V tomto stanovisku se veřejný ochránce práv také zabýval významem přisedících. Primárně se dle něj jedná o zapojení laického prvku do rozhodování, což není zcela v souladu se situací, kdy je „přisedícím osoba s právnickým vzděláním“ a zdůrazňuje, zda by neměl být výkon funkce přisedícího neslučitelný i s některými povoláními.<sup>29</sup> Dle mého názoru zde není problémem právní vzdělání (viz kapitola 3.1), spíše se jedná o vyloučení osob aktivně vykonávajících určitá povolání, tak jako to uvádí rakouská právní úprava. Například advokát není z výkonu funkce přisedícího dle § 74 odst. 2 soud. zák. vyloučen a dle věstníku České advokátní komory č. 3/1997 bodu č. 10 není s výkonem advokacie „*zásadně neslučitelný výkon veřejných funkcí, například výkon povinností vyplývajících z funkce senátora, poslance Poslanecké sněmovny, Parlamentu či člena obecního zastupitelstva, v jednotlivých případech může však sama povaha určité veřejné funkce vylučovat současný výkon jiné výdělečné činnosti, včetně výkonu advokacie*“<sup>30</sup>, to znamená, že dle české právní úpravy i například advokát může být přisedícím.<sup>31</sup>

### 3.4 Způsob výběru/volby do funkce a délka trvání funkce

Co se problematiky způsobu výběru laiků do výkonu funkce a délky trvání funkce týče, jsou obě právní úpravy diametrálně odlišné.

V České republice jsou přisedící do funkce voleni, a to zastupitelstvem obce v případě okresních soudů (§ 64 odst. 1 soud. zák.) a zastupitelstvem kraje v případě krajských soudů (§

---

<sup>28</sup> Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv Sp. Zn. 695/2011/VOP/JHO ze dne 21. září 2012, bod B.2.

<sup>29</sup> Tamtéž.

<sup>30</sup> Věstník České advokátní komory č. 3/1997 ze dne 10. října 1997.

<sup>31</sup> Blíže k návrhům právní úpravy neslučitelnosti funkcí v podkapitole č. 3.5.

64 odst. 2 soud. zák.). Kandidáty do funkce přisedícího navrhuje členové příslušného zastupitelstva. K těmto kandidátům si pak zastupitelstvo vyžádá vyjádření příslušného předsedy soudu (§ 64 odst. 3 soud. zák.). Přisedícím může být zvolen občan, který je přihlášen k trvalému pobytu v obvodu zastupitelstva, jímž je do funkce volen, nebo v obvodu soudu, pro který je do funkce volen, a dále, který v těchto obvodech pracuje (§ 64 odst. 4 soud. zák.). Počet přisedících, kteří mají být pro příslušný okresní nebo krajský soud zvoleni, stanoví předseda soudu (§ 65 soud. zák.), přičemž jedním z dalších předpokladů výkonu funkce přisedícího je i souhlas s ustanovením do funkce (§ 60 odst. 1 soud. zák.). Přisedící může být v průběhu výkonu funkce dočasně zproštěn výkonu funkce (§ 101 soud. zák.), může být z funkce odvolán (§ 97 soud. zák.), může se funkce vzdát (§ 98 soud. zák.), případně funkce může zaniknout (§ 96 soud. zák.).

Výběr porotců a přisedících v Rakousku je velmi složitý proces. Nejprve musí starostové/primátoři sestavit seznam, obsahující 0,5 % (ve Vídni 1 %) osob<sup>32</sup> z daného volebního okrsku. Tyto osoby jsou vybírány náhodně, aby byl zajištěn rovný přístup k výkonu funkce přisedícího (§ 5 odst. 1 GSchG). Z těchto osob je pak vytvořen abecední seznam (každé osobě je přiřazeno číslo), který je zveřejněn, a to v místě obvyklým způsobem, minimálně 8 dnů (§ 5 odst. 3 GSchG). V této lhůtě může každý ústně nebo písemně vznést námitku proti zápisu do seznamu, jestliže některá ze zapsaných osob nesplňuje požadavky § 1 až 3 GSchG<sup>33</sup> (§ 5 odst. 4 GSchG). Osoby zapsané v seznamu pak mohou požádat o osvobození od výkonu této funkce (§ 5 odst. 4 GSchG). Důvody pro osvobození od výkonu funkce jsou: 1) osoba v průběhu platnosti předchozího seznamu (seznamy platí 2 roky) vykonávala alespoň 5 dní funkci porotce či přisedícího, 2) výkon funkce by byl pro osobu samu nebo třetí osoby spojen s nepřiměřenou osobní či ekonomickou zátěží nebo by hrozilo poškození veřejných zájmů (§ 4 GSchG).

Dle § 6 GSchG musí být nejpozději v září téhož roku seznam spolu s námitkami, žádostmi o osvobození a vlastními připomínkami starosty/primátora k osobám zapsaným v seznamu předložen krajskému úřadu („Bezirksverwaltungsbehörde“). Tento přezkoumává daný seznam (§ 7 GSchG). Nejprve jsou vyškrtnuty osoby, které jsou na základě svého výpisu z trestního rejstříku vyloučeny pro výkon funkce přisedícího či porotce (§ 8 GSchG), poté je

---

<sup>32</sup> V tomto seznamu jsou osoby, jež splňují předpoklady § 1 odst. 2 GSchG, tedy rakouští státní občané, jímž je mezi 25 a 65 lety. Jiné předpoklady nejsou zohledněny.

<sup>33</sup> Blíže k tomuto podkapitoly 3.1, 3.2, 3.3.

rozhodováno o námitkách a žádostech na osvobození (§ 9 GSchG). Jestliže starosta k určité osobě přidal vlastní připomínky, je taktéž rozhodováno, jestli této osobě nechybí předpoklady pro výkon funkce přísedícího či porotce (§ 9 odst. 1 GSchG). Na základě těchto rozhodnutí dochází k vyškrtnutí dané osoby ze seznamu (§ 9 odst. 2 GSchG). Z osob, jež nebyly vyškrtnuty, je vytvořen konečný soupis osob, jež mohou být přísedícími či porotci. Tento soupis je zaslán předsedovi místně příslušného soudu pro trestní věci (§ 10 GSchG). Následně předseda soudu svolá veřejné zasedání (k tomuto zasedání je mimo jiné přizváno i státní zastupitelství a advokátní komora, aby se mohly vyjádřit k osobám, jež budou do funkce povolány, § 13 odst. 2 GSchG). Na tomto zasedání je ze soupisu možných kandidátů na výkon funkce přísedícího nebo porotce vytvořena konečná listina laiků povolaných do funkce porotce a poté konečná listina laiků povolaných do funkce přísedícího. Takováto listina je tvořena na každý kvartál (čtvrtletí) roku zvlášť a platí nejen daný kvartál prvního roku, ale i stejný kvartál roku druhého, na nějž je seznam sestavován (§ 13 odst. 1 GSchG). Až tento konečný výběr pro konkrétní listinu porotců nebo přísedících určí, zda osoba bude zastávat funkci laika u soudu, a to jako přísedícího či porotce. Nutno dodat, že tyto listiny by měly být sestavovány tak, aby obsahovaly o polovinu osob více, než je předběžně předpokládáno, že bude třeba (§ 13 odst. 5 GSchG). Podle pořadí v této listině jsou pak porotci/přísedící povoláni do své funkce (§ 14 odst. 1 GSchG).

Nastala-li by situace, kdy by se jednání neúčastnil laik, který je aktuálně na řadě (rozsudek OGH 11 Os 90/10k ze dne 17. srpna 2010), byl by senát nepřislušně obsazen a jeho rozhodnutí by bylo nicotné (§ 281 odst. 1 Z 1StPO). To samé platí i tehdy, pokud by se některá z osob (porotce, přísedící či soudce) jen na chvíli z jednání vzdálil.

Speciální seznam je pak tvořen pro řízení proti mladistvému nebo osobě blízké věku mladistvého<sup>34</sup>, kde přísedící či porotce musí splňovat všeobecné podmínky a zároveň alespoň jeden přísedící/čtyři porotci musí aktivně pracovat (případně v minulosti pracovali) jako učitelé, vychovatelé nebo osoby, které v zaměstnaneckém poměru či dobrovolně pomáhají dětem a pracují s nimi (§ 18 GSchG, § 28 a § 46a odst. 1 JGG). Dále v těchto řízeních musí minimálně dva porotci/jedna osoba ze senátu přísedících (tedy buď soudce z povolání, nebo alespoň jeden přísedící) být stejného pohlaví jako obžalovaný (§ 28 odst. 2 JGG).

---

<sup>34</sup> Osobou blízkou věku mladistvého je osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila 18. rok věku, avšak nepřekročila 21. rok věku (§ 46a odst. 1 JGG).

Zvláštní právní úprava složení senátu platí i v řízeních o některých trestných činech proti sexuální důstojnosti dle § 201 až 207 StGB. Jedná se o trestný čin znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití. V těchto řízeních musí minimálně dva porotci/jedna osoba ze senátu přísedících být stejného pohlaví jako obžalovaný a zároveň musí minimálně dva porotci/jedna osoba ze senátu přísedících být stejného pohlaví jako osoba, do jejíž sexuální sféry bylo zasaženo (§ 32 odst. 2 StPO).

S rozdílným způsobem výběru laiků souvisí i doba výkonu funkce. V České republice jsou přísedící voleni do funkce na dobu 4 let (§ 61 odst. 2 soud. zák.). Předseda soudu by pak měl dbát na to, aby byl zvolen dostatečný počet přísedících, a to tak, aby jednotliví přísedící zpravidla nezasedali více než 20 dnů v kalendářním roce (§ 65 odst.1 soud. zák.). V Rakousku jsou porotci a přísedící vybíráni dva roky z téhož seznamu. Dle § 14 odst. 3 GSchG však svou funkci musí plnit maximálně 5 dní v každém tomto roce, na který je seznam vytvořen (trvalo-li by řízení déle než 5 dní, jsou výjimečně povinni svou funkci vykonávat až do vynesení rozsudku).

### 3.5 Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že chceme-li odpovědět na otázku, kdo může být přísedícím či porotcem v trestním řízení, s jednoslovnou odpovědí „každý“ si rozhodně nevystačíme. Právní úprava by však měla být tvořena s cílem zpřístupnit výkon těchto funkcí co nejvyššímu počtu osob a vyloučit pouze nezbytně nutné osoby, jejichž účast by mohla odporovat některým zásadám (nestrannost, nezávislost, dělba státní moci atd.).

Zůstal-li by laický prvek v České republice i v budoucnosti zachován, a to v jakékoliv jeho formě, bylo by přínosné zamyslet se nad těmito návrhy:

- 1) **Snížení dolní věkové hranice pro výkon funkce přísedícího (na 25 let), případné zavedení horní věkové hranice.**
- 2) **Zavedení požadavku na znalost českého jazyka**, a to především s ohledem na příliv migrantů a volný pohyb osob v rámci Evropské Unie.
- 3) **Nahrazení volby přísedícího na čtyřleté funkční období náhodným výběrem ze seznamu možných přísedících** – V současné době jsou tedy přísedící voleni zastupitelstvem obce/kraje, přičemž kandidát na funkci přísedícího musí být navržen alespoň jedním členem zastupitelstva (§ 64 soud. zák.). Toto je na jednu

stranu plně v souladu s čl. 2 odst. 1 Ústavy, dle kterého je lid zdrojem veškeré státní moci, kterou vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné výkonné a soudní, na druhou stranu však bývá odbornou veřejností i toto hodnoceno jako možné úskalí.<sup>35</sup> Například JUDr. Ing. Daniel Prouza, Ph.D. a Michal Hájek ve svém článku uvádí: „*Volby jsou samozřejmě demokratickým institutem. Na druhou stranu fakt, že případný kandidát musí získat prvotní podporu alespoň jednoho zastupitele, který jej k volbě navrhne, do jisté míry omezuje rovnost na přístup k veřejné funkci podle (...) čl. 21 odst. 4 LPS. Pokud je kandidatura takto vázána na nominaci zastupitelem, tento demokratický prvek poněkud vyprchává.*“<sup>36</sup> V tomto vidím problém i já. Narušení demokratičnosti volby a rovnosti přístupu k výkonu funkce přísedícího, je dle mého názoru závažným problémem, především uvědomíme-li si, že přísedící je postaven na roveň soudci z povolání (viz kapitola č. 5). Dále je dle mého názoru způsob výběru přísedících do funkce jedním z faktorů, ovlivňujících dostatek či nedostatek přísedících u soudů. Změnou způsobu výběru přísedících bychom tedy mohli vyřešit i současný problém s nedostatkem přísedících (viz podkapitola č. 3.1.2). Právě z těchto důvodů navrhuji, abychom se nechali inspirovat rakouskou právní úpravou výběru přísedících (viz popis tvorby seznamů v Rakousku v podkapitole č. 3.4), která by dle mého názoru mohla být velmi dobrým a efektivním řešením obou problémů. K záporům tohoto řešení však bude zřejmě patřit složitost a časová náročnost sestavení seznamů.

- 4) **Výkon funkce přísedícího jako občanská povinnost, k jejímuž výkonu není třeba souhlasu dané osoby** – Tento bod navazuje na bod předchozí a je jedním z nejdůležitějších a také nejproblematictějších z mých návrhů. Jak vyplývá například z nálezu Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 3213/10 ze dne 2. června 2011 vztahuje se právo na zákonného soudce (čl. 38 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., dále jen „LPS“) nejen na osobu soudce, ale i na osobu přísedícího.<sup>37</sup> Zde však nastává problém s přidělením přísedících ke konkrétní věci, neboť právní úprava této

---

<sup>35</sup> Průběžná zpráva o výsledku šetření Sp. Zn. 695/2011/VOP/PPO ze dne 23. dubna 2012, str. 12-13.

<sup>36</sup> PROUZA, Daniel; HÁJEK, Michal. Laický prvek při soudním rozhodování v trestních věcech aneb přísedící ano či ne?. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 9, č. 7, s. 204.

<sup>37</sup> Nález II. ÚS 3213/2010 ze dne 2. června 2011, bod 13 (získáno 14. prosince 2015 z databáze NALUS).

problematiky je nedostatečná (pro tento postup nejsou zákonem ani instrukcí ministerstva stanovena žádná pravidla), a tudíž vzniká důvodná pochybnost, zda je vždy respektováno právo na zákonného soudce. Dle názoru bývalého ochránce lidských práv JUDr. Pavla Varvařovského neplatí, že zákonnými soudci jsou všichni přisedící zařazení rozvrhem práce do daného soudního oddělení. Toto by totiž dávalo prostor pro libovůli předsedy senátu při obsazení senátu v konkrétní věci a upřednostňování některých přisedících z neopodstatněných důvodů.<sup>38</sup> Důkazem toho, že se opravdu stává, že dle rozvrhu práce platného v době podání obžaloby je jako předseda senátu stanovena konkrétní osoba a na místo přisedícího zařazeno např. 21 osob (z nichž jsou na základě neznámých, a tudíž netransparentních pravidel vybírání dva přisedící, kteří se budou podílet na projednávání dané věci) je i usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2337/14 ze dne 11. srpna 2015. V tomto Ústavní soud rozhodl, že se sice zásada zákonného soudce vztahuje i na přisedícího, ale vzhledem k rozličnému postavení soudce a přisedícího (viz výše pracovní poměr a délka trvání funkce), dále vzhledem k tomu, že *„v senátu je to soudce, komu procesní předpisy ukládají povinnost vést řízení, zatímco kompetence přisedícího jsou omezeny toliko na rozhodování ať už procesní či meritorní, jsou zákonné požadavky na rozvrh práce soudu, pokud jde u určení konkrétního přisedícího, méně specifikované než na určení soudce, což není v rozporu s ústavním pořádkem“*.<sup>39</sup> Tímto chtěl Ústavní soud vyjádřit, že určení přisedícího „ad hoc“ není v rozporu s Ústavou, neboť přisedící v řízení nehraje žádnou „podstatnou“ roli. Ráda bych zde však vyzdvihla jednu věc. Přisedícím je umožněno přehlasovat soudce při rozhodování o vině a výměře trestu (viz kapitolu č. 5). I z tohoto tedy vyplývá, že výběr zákonného soudce je stejně důležitý jako výběr zákonného přisedícího. Právě z tohoto důvodu se s tímto výrokem Ústavního soudu neztotožňuji a nadále trvám na tom, že tento způsob určení přisedících je protiústavní (rozpor s čl. 38 Listiny). Tento můj názor podporuje i nejnovější nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2766/2014 ze dne 1. prosince 2015, kde Ústavní soud konstatoval, že právo na zákonného soudce je významnou systémovou pojistkou, zaručující nezávislost soudu. Na to, aby bylo

---

<sup>38</sup> Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv Sp. Zn. 695/2011/VOP/JHO ze dne 21. září 2012, bod B.2.

<sup>39</sup> Usnesení I. ÚS 2337/14 ze dne 11. srpna 2015, bod 14 (získáno 14. prosince 2015 z databáze NALUS).

tomuto právu vyhověno, musí být osoba soudce ve složení senátu jista předem, tedy ještě před tím, než obžaloba dojde na daný soud. Jen tak je zaručena předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu.<sup>40</sup>

Otázkou však zůstává, zda je podle současné právní úpravy i prakticky možné osobu přisedícího určit ještě před napadnutím dané věci na soud (viz výše - přisedící není v pracovním poměru jako soudce, výkon funkce přisedícího není občanskou povinností atd.).<sup>41</sup> Jako možné řešení transparentnosti obsazení soudu se zde nabízí zavedení výkonu funkce přisedícího jako občanské povinnosti, díky čemuž by do budoucna byla účast přisedících u soudu stanovena na základě pevně daného seznamu (viz rakouskou právní úpravu popsanou v podkapitole č. 3.4), tudíž by se občan musel dostavit daný den na jednání. Toto by pak bylo i v souladu s čl. 38 Listiny.

V neposlední řadě spojení zavedení výkonu funkce přisedícího jako občanské povinnosti a bodu předchozího, změny výběru osoby do funkce přisedícího, by nám mohlo do budoucna pomoci vyřešit problém s nedostatkem přisedících u českých soudů. Otázkou však zůstává, zda nám na úkor kvantity přisedících nepoklesne jejich kvalita. Tímto nenarážím na vzdělanost laiků, spíše na jejich motivaci chtít se do trestního řízení zapojit. Samozřejmě můžeme ustanovit něco podobného jako v Rakousku v § 16 odst. 1 GSchG, tzn. přisedícímu či porotci, který se bez předchozí omluvy a vysvětlení nedostaví na jednání, může předseda senátu uložit pokutu do výše 1.000 Euro, zbavit ho jeho funkce a vyškrtnout jej z listiny přisedících/porotců. Dále mu může být uložena náhrada nákladů za jednání, jenž bylo z důvodu jeho nepřítomnosti zmařeno. Nemáme však k dispozici žádné prostředky, jenž by dokázaly přimět přisedící, aby se jednání aktivně účastnili (tzn. například, aby dávali pozor při jednání, nespali atd.). Na druhou stranu neexistují žádné statistiky ani jiné indicie, které by nám mohly napovědět, jaké procento osob se bude aktivně účastnit jednání a jaké tam bude sedět pouze do počtu. I přes tento zápor považuji zavedení výkonu funkce přisedícího jako občanské povinnosti za dobré řešení. K tomu, abychom však mnou navržené řešení mohli prohlásit i za

---

<sup>40</sup> Nález II. ÚS 2766/2014 ze dne 1. prosince 2014, bod 17–19 (získáno 16. prosince 2015 z databáze NALUS).

<sup>41</sup> Bohužel mi v mé práci nezůstal prostor pro praktický výzkum toho, jak je tento problém řešen v praxi, zda je možné přisedící určit předem a v kolika procentech je přisedící určen ad hoc.

nezbytné, by bylo třeba udělat praktický průzkum toho, jak je problém obsazení konkrétního přisedícího do senátu řešen dnes a v kolika procentech je přisedící určen ad hoc (tedy po napadnutí věci na soud).

**5) Rozšíření neslučitelnosti funkce přisedícího s funkcemi:**

- **prezident republiky,**
- **člen vlády,**
- **soudce, advokát, notář, státní zástupce,**
- **ombudsman,**
- **státní zaměstnanec<sup>42</sup> Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti a jim podřízení státní zaměstnanci.**

Současná právní úprava neslučitelnosti funkce přisedícího s jinými funkcemi je opravdu velmi strohá. Na otázku, proč tomu tak je, nedokážu s jistotou odpovědět. Domnívám se však, že je to právě proto, že se nepředpokládá, že by se například prezident republiky rozhodl stát přisedícím, tedy se o tuto pozici dobrovolně ucházel, byl zároveň zvolen zastupitelstvem obce a se svým zvolením souhlasil. Pokud by však můj úsudek byl správný, nemusel by být vyloučen ani člen komory (§ 74 odst. 2 soud. zák.). Považuji za nutné, aby byla neslučitelnost funkce přisedícího upravena zákonem, a to alespoň v tomto nezbytném rozsahu. Co se posledního bodu týče, dlouho jsem přemýšlela, jak ho upravit. Pokud bych se chtěla striktně držet principu dělby moci, musela bych vyloučit všechny osoby zastávající nějakou funkci ve veřejné správě. Jedná se však o velké množství potenciálních kandidátů na výkon funkce přisedícího a jejich vyloučením bych Českou republiku nejen připravila o možné kvalitní přisedící, ale také pravděpodobně prohloubila nedostatek přisedících. Z tohoto důvodu se mi jeví jako nejlepší řešení inspirovat se rakouskou právní úpravou a vyloučit pouze státní zaměstnance Ministerstva vnitra a spravedlnosti a jim podřízené státní zaměstnance, neboť v jejich případě se nejedná pouze o rozpor s principem dělby státní moci, ale je zde reálné riziko přenosu informací a porušení základní zásady nezávislosti. V Rakousku jsou pak vyloučeny i další osoby jako například duchovní a řádový personál státem uznávaných církví a náboženských spolků.

---

<sup>42</sup> Objevuje-li se v mé práci pojem státní zaměstnanec, je jím myšlen státní zaměstnanec dle definice v § 6 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

V tomto případě není dle mého názoru zcela nezbytné, abychom je absolutně vyloučili. Navrhovala bych spíše jako řešení zavést pro tyto osoby možnost osvobození na žádost. Dále jsem se zamýšlela také nad tím, proč je v Rakousku vyloučena obecní policie (bohužel se mi k tomuto tématu nepodařilo dohledat žádné materiály). V České republice bych však příslušníky obecní policie nevylučovala. Dle § 1 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o obecní policii), je obecní policie orgánem obce, jenž je zřizován obecně závaznou vyhláškou zastupitelstva, tedy v samostatné působnosti obce. Tyto osoby jsou zaměstnanci obce (§ 1a zákona o obecní policii). Není zde tedy ani rozpor se zásadou dělby státní moci. Jediným problémem v případě nevyloučení obecní policie by mohl být případný přenos informací, neboť obecní policie spolupracuje s Policií České republiky (§ 1 odst. 3 zákona o obecní policii). V případě jakékoliv pochybnosti o podjatosti by však byla tato osoba stejně vyloučena z daného soudního jednání, a to na základě § 30 TŘ.

- 6) **Bližší specifikování pojmu „zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku, že přisedící bude svou funkci zastávat řádně“** – Především by mělo být jasně stanoveno, z jakých zdrojů je tyto informace nutné zjišťovat a o jaké zkušenosti a morální vlastnosti se jedná.
- 7) **Snížení počtu dnů v roce, kdy je přisedící povinen se účastnit soudního jednání, z 20 dní na 5 dní v roce.**
- 8) **Zavedení pohlavních kvót v případě řízení o některých trestných činech** – V případě řízení s mladistvými a minimálně řízení o trestném činu znásilnění § 185 TZ, sexuálního nátlaku § 186 TZ a pohlavního zneužití § 187 TZ by měl být senát pohlavně složen tak, aby alespoň jedna osoba měla stejné pohlaví jako obžalovaný a jedna osoba stejné pohlaví jako oběť (viz rakouskou právní úpravu popsanou v podkapitole č. 3.4).

Tyto mé návrhy se týkají především osoby přisedícího a jejího výběru. Dalším návrhům, jež se budou týkat řízení samotného, bude věnována samostatná podkapitola č. 8.2.

## 4 Příslušnost porotců a přísedících v trestním řízení u soudů v Rakousku

V oblasti soustavy<sup>43</sup> soudů má rakouská právní úprava mnohé společné s českou právní úpravou, např. v obou právních úpravách nalezneme čtyřčlankovou soudní soustavu (okresní soud „Bezirksgericht“, zemský soud „Landesgericht“, vrchní zemský soud „Oberlandesgericht“ a Nejvyšší soudní dvůr „Oberster Gerichtshof“) a dvojinstanční řízení. Stejně jako v České republice se laici na trestním řízení v Rakousku podílí pouze v prvním stupni, kde rozhoduje buď okresní soud („Bezirksgericht“), nebo zemský soud („Landesgericht“), a to podle závažnosti deliktu<sup>44</sup>, jenž je určen v obžalobě.<sup>45</sup>

Okresní soud rozhoduje dle § 30 StPO v případě, kdy je možné pachateli trestného činu uložit:

- peněžitý trest,
- trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje jeden rok,
- peněžitý trest a trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje jeden rok.

Z příslušnosti okresního soudu jsou však výslovně vyjmuty (viz § 30 StPO) některé přečiny<sup>46</sup>, na které je nahlíženo jako natolik závažné, že rozhodnutí o nich je přenecháno zemským soudům, např. přečin vydírání § 105 StGB, přečin nebezpečného vyhrožování § 107 StGB, přečin vytrvalého pronásledování § 107a StGB, přečin poškození životního prostředí z nedbalosti § 181 StGB atd. Okresní soud bude tedy rozhodovat převážně o bagatelních věcech jako je např. ublížení na zdraví § 83 odst. 1 StGB, krádež § 127 StGB, poškození cizí věci § 125 StGB, ale na druhou stranu např. i o usmrcení z nedbalosti § 80 StGB.

---

<sup>43</sup> Informace platí pouze pro soustavu soudů v trestním řízení.

<sup>44</sup> Je-li pro toto rozhodující výše trestní sazby, která pachateli za daný trestný čin hrozí, je třeba zohlednit pravidla stanovená v § 29 odst. 2 StPO a § 287 StPO. V prvním případě se jedná o obdobu § 360 odst. 1 TZ. V druhém případě o zpřísnění trestu až o polovinu za spáchání trestného činu úřední osobou, jež ke spáchání tohoto činu využila svého postavení.

<sup>45</sup> ŘÍHA, Jiří. Soustava trestních soudů v Rakousku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 6, s. 148 a násl.

<sup>46</sup> Chtěl bych upozornit na odlišné definování pojmů přečin („Vergehen“) a zločin („Verbrechen“). Dle § 17 StGB jsou zločiny veškerá úmyslná protiprávní jednání, za které je možné uložit trest odnětí svobody na doživotí nebo trest odnětí svobody, jehož spodní hranice činí alespoň 3 roky. Všechna ostatní protiprávní jednání jsou přečiny.

Nerozhoduje-li v prvním stupni trestního řízení okresní soud, rozhoduje zemský soud („Landesgericht“), a to jako (§ 31 a § 32 StPO):

1) Porotní soud („Geschworenengericht“), který se skládá ze senátu tří soudců z povolání („Schwurgerichtshof“) a skupiny osmi porotců, někdy známé také jako lavice porotců („Geschworenenbank“). Porotní soud rozhoduje o trestných činech, za něž lze ukládat nejvyšší tresty, a o všech politických trestných činech (čl. 91 odst. 2 B-VG). § 31 odst. 2 StPO tyto trestné činy dále specifikuje, a to:

- trestné činy, za které je možné uložit trest odnětí svobody na doživotí nebo trest odnětí svobody, jehož spodní hranice činí více jak 5 let a horní hranice více jak 10 let,
- trestné činy proti republice (např. vlastizrada, zločin nebo přečin protistátních spojení atd.),
- přečin hanobení státu a státních symbolů,
- zločin útoku proti nejvyšším státním orgánům,
- účast na ozbrojené zločinecké skupině,
- nedovolené shromažďování bojových prostředků,
- podněcování k trestnému činu, schvalování trestného činu a nepřekážení trestnému činu, pokud má tento čin spojení na některý z předchozích bodů, vyjma prvního bodu,
- jiné protiprávní jednání, o kterém to stanoví zvláštní předpis.

2) Trestní senát s přísedícími („Schöffengericht“), který se skládá z jednoho soudce z povolání a dvou přísedících (§ 32 odst. 1 StPO). Trestní senát rozhoduje, jedná-li se o trestné činy, o kterých nerozhoduje porotní soud, a zároveň se jedná o trestné činy (§ 31 odst. 2 StPO):

- za které je možné uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice je vyšší než 5 let,
- zločin zabití na přání, vražda novorozeného dítěte matkou, účast na sebevraždě,
- zločin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, nebezpečné vyhrožování,
- zločin sexuálního nátlaku, pohlavní zneužití bezbranné osoby a dítěte mladšího 14 let,

- zločin loupežné krádeže, použití násilí při pytláčení a loupež cizí věci nepatrné hodnoty,
- zneužití pravomoci úřední osoby,
- jiné trestné jednání, o kterém to stanoví zvláštní předpis.

O trestných činech, jež jsou taxativně stanoveny v § 32 odst. 1a StPO (jedná se např. o zabití § 76 StGB, žhářství § 169 StGB, znásilnění § 201 StGB, těžká loupež § 143 StGB a jiné majetkové trestné činy, jestliže výše trestu závisí na hodnotě věci nebo výši způsobené škody a tato hodnota převyšuje 1.000.000 Euro atd.) rozhoduje velký trestní senát s přísedícími, který je složen z předsedy senátu (soudce z povolání), jednoho dalšího soudce z povolání a dvou přísedících.

3) Samosoudce rozhoduje dle § 31 odst. 4 StPO o trestných činech, o nichž nerozhoduje ani porotní soud, ani senát přísedících (zbytková působnost):

- za něž je možné uložit trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 1 rok,
- trestné činy, které by spadaly do působnosti okresních soudů, ale jsou z jejich pravomoci vyloučeny,
- jiné trestné činy, o kterých to stanoví zvláštní předpis.

V ostatních věcech, zejména jako soud druhého stupně, rozhoduje zemský soud v senátu složeném ze tří soudců z povolání (§ 31 odst. 6 StPO).

V případě rozhodování vrchního zemského soudu („Oberlandesgericht“) a Nejvyššího soudního dvora („Oberster Gerichtshof“) se jedná vždy o senátní rozhodování (senáty jsou složené jen ze soudců z povolání), s výjimkou rozhodování samosoudcem vrchního zemského soudu o stížnostech proti nákladům řízení, odměně pro znalce a tlumočníka (§ 33 a § 34 StPO).

V této kapitole se poprvé objevují prvky, které v rakouské právní úpravě odlišují pojem porotce od pojmu přísedící, a těmi je závažnost trestných činů, o nichž je laikům umožněno rozhodovat, a počet laiků, kteří se na daném soudním jednání účastní.

## 5 Role přísedících v soudním řízení a jejich příslušnost u soudů v České republice

Jak již bylo dříve řečeno, účast laiků u soudu nám umožňuje čl. 94 Ústavy, který stanovuje, že na soudním řízení se vedle soudců mohou podílet i další osoby. Z formulace „podílet vedle soudců“ vyplývá, že tyto osoby nemohou samostatně rozhodovat (nemohou být samosoudci nebo předsedy senátu, není možné ani vytvořit senát složený výhradně z laiků).<sup>47</sup> Přísedící se tedy na rozhodování soudu mohou podílet pouze jako členové senátu (příslušnost a počet přísedících viz dále). Členové senátu jsou si při rozhodování rovni.<sup>48</sup>

Soudce z povolání (předseda senátu) rozhoduje spolu s přísedícími o veškerých záležitostech, o nichž je v průběhu řízení třeba rozhodnout, ledaže by zákon výslovně stanovil, že rozhoduje předseda senátu samostatně (§ 2 odst. 9 TŘ). Z tohoto jasně vyplývá, že i o vině a případném trestu obžalovaného bude rozhodováno při společném hlasování.

Při hlasování je dle § 127 odst. 2 TŘ rozhodující většina, přičemž jednotlivé hlasy mají stejnou váhu. Může tedy nastat i situace, kdy bude soudce z povolání přehlasován přísedícími. Hlasování není možné se zdržet (§ 127 odst. 3 TŘ), a to až na jednu výjimku. Hlasovala-li by totiž některá z osob pro zproštění viny obžalovaného a byla přehlasována, může se při hlasování o trestu zdržet hlasování a její hlas se započítá k hlasu pro obžalovaného příznivějšímu (§ 127 odst. 3 TŘ).<sup>49</sup>

Přísedící jsou příslušní rozhodovat v trestním řízení pouze v prvním stupni. V prvním stupni rozhoduje v zásadě senát, s výjimkou řízení před okresním soudem o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, o nichž rozhoduje samosoudce (§ 314 a TŘ a násl.). Senát je v prvostupňovém řízení složen z jednoho soudce z povolání a dvou přísedících, a to bez ohledu na to, zda rozhoduje okresní, nebo krajský soud (§ 31 odst. 2 písm. a) a § 35 odst. 2 soud. zák.).

V ostatních případech již rozhodují pouze senáty složené ze soudců profesionálů. Tedy rozhoduje-li krajský soud například jako druhostupňový soud, rozhoduje v senátu složeném z předsedy senátu a dvou soudců (§ 31 odst. 2 písm. b) soud. zák.). I vrchní soudy rozhodují

---

<sup>47</sup> RYCHETSKÝ, Pavel; LANGÁŠEK, Tomáš; HERC, Tomáš; MLSNA, Petr a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 980 s. ISBN 978-80-7478-809-3.

<sup>48</sup> JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2011. 212 s. ISBN 978-80-87212-92-9.

<sup>49</sup> Blíže k mému názoru na českou právní úpravu v kapitole č. 8.

v tříčlenných senátech složených z předsedy senátu a dvou soudců (§ 27 soud. zák.). Nejvyšší soud, jako vrcholný soudní orgán zajišťující jednotu a zákonnost rozhodování, rozhoduje zpravidla ve tříčlenném senátu složeném z předsedy senátu a dvou soudců, případně ve výjimečných případech devítičlenném senátu složeném z předsedy senátu a osmi soudců (§ 19 soud. zák.).

## 6 Role přísedících a porotců v soudním řízení v Rakousku a jejich vliv na konečné rozhodnutí

Dalším kritériem, díky kterému lze odlišit pojmy porotce a přísedící, jsou jejich pravomoci v rámci daného řízení. Abychom však tyto odlišné pravomoci mohli vyzdvihnout, je třeba si alespoň částečně nastínit průběh hlavního líčení v trestních věcech v Rakousku.<sup>50</sup>

Hlavní líčení vede předseda senátu, kterým může být pouze soudce z povolání (§ 40 odst. 1 StPO). Počet členů senátu nesmí být vyšší, nebo nižší, než jaký je stanoven v zákoně (§ 40 odst. 1 StPO). Jelikož se v případě přísedících a porotců jedná o laiky, je nezbytné, aby byli poučeni o svých právech a povinnostech, stejně jako o průběhu hlavního líčení (§ 11 odst. 2 StPO). Toto poučení probíhá většinou již před započítím hlavního líčení, tedy v době, kdy ještě nejsou přítomny strany ani veřejnost (z důvodu urychlení hlavního jednání). Z tohoto důvodu nesmí být porotcům či přísedícím sděleny žádné informace týkající se daného případu, důkazů nebo být zapůjčen spis k nahlédnutí<sup>51</sup>, odporovalo by to zásadě přítomnosti, veřejnosti, právu být vyslyšen a férovému jednání (čl. 6 Abs. 1 MRK).<sup>52</sup> Z toho vyplývá, že laici musí nabýt veškeré informace týkající se případu až v průběhu řízení.

Po započítím hlavního líčení, kdy došlo k identifikaci obžalovaného, je nezbytné, aby laici, kteří v daném roce ještě nevykonávali funkci, složili přísahu. Tato přísaha pak platí celý kalendářní rok (§ 240a StPO).

Výslech vždy vede předseda senátu. Jestliže předseda, popřípadě jiní soudci z povolání účastníci se řízení již nemají další otázky, předá předseda slovo laikům, kterým je taktéž umožněno klást otázky (§ 249 odst. 1 StPO). Otázky, které by byly nesrozumitelné, nepřípustné nebo nepřiměřené, jsou předsedou senátu zamítnuty (§ 249 odst. 2 StPO).

Po ukončení hlavního líčení následuje porada a poté je hlasováno. Hlasují nejprve porotci/přísedící (v abecedním pořadí), dále soudci z povolání (podle délky výkonu funkce) a naposledy předseda senátu (§ 40 odst. 1 a 2 StPO). Toto pořadí je záměrné, zabraňuje tomu,

---

<sup>50</sup> Účelem mojí práce není dopodrobna se zabývat průběhem hlavního líčení. Nebude tedy popsáno celé hlavní líčení, ale pouze části, v nichž vystupují přísedící, popřípadě z důvodu účasti přísedících na řízení se mění role soudce.

<sup>51</sup> V hlavním líčení hrozí, že se soudce při studiu výsledků přípravného řízení, které ve skutečnosti mohou být neúplné a nesprávné, nechá natolik ovlivnit, že již před započítím hlavního líčení má na celou věc vytvořený vlastní názor a od svědků a důkazů žádá jen potvrzení toho, co si již sám nastudoval ve spise. Je přesvědčen o bezvýznamnosti provádění dalších důkazů a od svého názoru se nenechá odvrátit. Toto obhájci nazývají „odsouzení před započítím hlavního líčení“.

<sup>52</sup> BERTEL, Christian; VENIER, Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 19 s. ISBN 978-3-214-14938-3.

aby přisedící byli ovlivněni názorem předsedy senátu. Zdržení se hlasování je nepřípustné (§ 40 odst. 3 StPO), až na jednu výjimku § 42 odst. 3 StPO<sup>53</sup>. Rozhodující pro hlasování je většina (§ 41 odst. 1 StPO)<sup>54</sup>. V případě hlasování osmi porotců nebo velkého senátu přisedících může dojít k rovnosti hlasů, pak platí pro obžalovaného výhodnější (§ 41 odst. 1, § 331 odst. 1 StPO).

## 6.1 Hlavní líčení před senátem přisedících

Jak již bylo dříve řečeno, senát přisedících se skládá z jednoho soudce z povolání a dvou přisedících (viz kapitolu č. 4). Soudce z povolání, který je zároveň předsedou senátu, se stará o to, aby byla zjištěna pravda a jednání se nezdržovalo bezcennými debatami, vyslýchá obžalovaného a svědky, dbá o pořádek v jednací síni, ukládá svědkům a znalcům pořádkové pokuty, rozhoduje o návrzích stran samostatně, jestliže jim vyhoví (§ 232, § 233, § 242 StPO) atd. Přisedící se pak podílí na všech rozhodnutích, která nejsou určena pouze předsedovi senátu<sup>55</sup>, jedná se například o vykázání obžalovaného ze soudní síně z důvodu rušení jednání (§ 234 StPO), pořádkovou pokutu pro obhájce (§ 236 StPO), důkazní návrhy v průběhu hlavního líčení (§ 238 StPO), rozhodnutí o stížnostech proti pořádkové pokutě svědků a znalců (§ 243 StPO), rozhodnutí o návrzích stran, jestliže je chtěl předseda zamítnout, účastníci podali protichůdné návrhy nebo jeden z účastníků je proti návrhu (§ 238 odst. 1 StPO), vyloučení veřejnosti (§ 229 odst. 2 StPO) atd.

Po skončení hlavního jednání se celý senát odebere do poradní místnosti, kde probíhá porada (§ 257 StPO). Při rozhodování smí být přihlédnuto jen k důkazům, jež byly v rámci řízení provedeny. Důkazy ze spisu smí být použity, jen pokud byly alespoň přečteny předsedou senátu (§ 258 StPO), neboť přisedící jsou spisu neznalí.

Hlasování se účastní pouze soudce a přisedící. Předseda senátu a přisedící hlasují společně jako jeden celek nejprve o vině či nevině obžalovaného a následně opět jako jeden celek hlasují o případném trestu.<sup>56</sup> Rozhodující je většina a všechny hlasy mají stejnou váhu, až na jednu výjimku. Hlasují-li totiž oba přisedící pro vinu např. z trestného činu vraždy a

---

<sup>53</sup> Ten, kdo obžalovaného shledává nevinným, se může zdržet hlasování při rozhodování o výši trestu.

<sup>54</sup> Případy, kdy většina nevzniká, viz dále.

<sup>55</sup> BERTEL, Christian; VENIER Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 18 s. ISBN 978-3-214-14938-3.

<sup>56</sup> SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*. 14. vydání. Wien: Facultas, 2015. 43 s. ISBN 978-3-7089-1198-4.

předseda senátu pro zproštění obžaloby, je zde sice dána většina hlasů, ale stojí proti sobě dva diametrálně odlišné názory. Tuto situaci řeší § 41 odst. 1 StPO, když stanovuje, že v případě výroku o vině nemohou přísedící přehlasovat předsedu senátu v neprospěch obžalovaného, tzn. že ve výše uvedeném případě bude rozhodující názor předsedy senátu, tedy obžalovaný bude zproštěn obžaloby.

## **6.2 Hlavní líčení před porotním soudem**

Jak již bylo dříve řečeno, skládá se porotní soud ze dvou oddělených celků, a to senátu soudců („Schwurgerichtshof“) a poroty („Geschworenen“). Senát soudců je složen ze tří soudců z povolání, přičemž jeden z nich je předsedou senátu soudců (§ 40 odst. 1 StPO) a v podstatě i celého porotního soudu. Porota je složena z osmi laiků, jeden z nich je zvolen porotci za předsedajícího porotě (§ 320 odst. 1 StPO). Porotci sedí na svých místech v abecedním pořadí podle jejich příjmení (§ 304 StPO). I oni musí složit přísahu jako přísedící (viz kapitolu 6.1). Dále jsou vyjmenováni ti, kteří již přísahu složili, a jsou na tuto přísahu upomenuti (§ 305 StPO). Předseda senátu soudců je v tomto řízení oproti řízení senátu přísedících zvláště povinen poučit porotce o všech věcech nezbytných pro výkon jejich funkce (§ 302 odst. 2 StPO), a to z důvodu jejich silnějších pravomocí v porovnání s pravomocemi přísedících (viz dále).

Hlavní líčení před porotním soudem se řídí právní úpravou hlavního líčení před senátem přísedících, jestliže není stanoveno jinak (§ 302 StPO). Hlavní líčení řídí předseda senátu soudců, ostatní pravomoci, které by v případě rozhodování senátu náležely předsedovi senátu, přebírá senát soudců (§ 302 StPO). Poté, co již předseda ani soudci z povolání nemají žádné další otázky na obžalovaného, znalce, svědky atd., je umožněno porotcům klást otázky, žádat doplnění důkazů k objasnění podstatných skutečností, konfrontaci svědků, jejichž výpovědi jsou v rozporu, a znovu vyslechnutí již vyslechnutých svědků. Nechce-li předseda těmto žádostem vyhovět, rozhoduje o nich senát soudců (§ 309 odst. 2 StPO).

Po skončení důkazní části řízení se senát soudců poradí o tom, na jaké otázky budou porotci odpovídat. Z toho pak předseda senátu soudců vytvoří schéma otázek (blíže k tomuto tématu v podkapitole 6.2.1). Tyto otázky musí být následně přečteny, tedy po skončení důkazní části řízení, ale před konečnými přednesy stran (§ 310 odst. 1, § 317 odst. 2 StPO). Otázky musí být sestavovány tak, aby na ně bylo možné odpovědět jednoslovně ANO nebo NE (§ 317 odst. 1 StPO).

Po skončení hlavního jednání se porotci odeberou do poradní místnosti. Vzhledem k tomu, že porotci rozhodují samostatně o otázce viny obžalovaného (nejde pouze o to, zda je obžalovaný vinen či nikoliv, ale také o to, z jakého trestného činu je obžalovaný viněn), je třeba je poučit. Poučení musí obsahovat veškeré právní pojmy, které se vyskytují v jednotlivých otázkách a ze zákona jsou používány pro svůj význam (§ 321 StPO). Poučení poskytuje předseda senátu soudců, který ho nejprve po skončení jednání písemně zformuluje a v poradní místnosti jej ústně předá porotcům, a to bez přítomnosti stran a veřejnosti (§ 323 StPO). Poučení musí obsahovat i následky, které vyplývají z přijetí nebo zamítnutí jednotlivých otázek (§ 321 odst. 2 StPO). Odchýlí-li se soudce ve svém ústním poučení od toho psaného (např. proto, že porotci daný pojem nepochopili a je třeba jej dovysvětlit), je třeba tyto změny zaprotokolovat (§ 323 odst. 1, § 327 odst. 2 StPO).

Po skončení poučení následuje rozmluva („Besprechung“), v níž předseda senátu probere jednotlivé otázky s porotci, označí rozhodující okolnosti trestného činu (tyto jsou samozřejmě zahrnuty v otázkách), poukáže na provedené důkazy, a dokonce i na důvody pro přijetí a zamítnutí jednotlivých otázek, aniž by k tomu vyjádřil svoje stanovisko nebo subjektivní hodnocení (§ 323 odst. 2 StPO). Je však zcela nezbytné podotknout, že celé poučení i rozmluva se dějí bez přítomnosti stran a veřejnosti, a je tedy nekontrolovatelné, zda předseda senátu opravdu neprojevil svůj vlastní názor či se jinak nepokusil porotce ovlivnit.

Po skončení rozmluvy opustí předseda senátu poradní místnost a porotci se odeberou k poradě (při poradě nesmí být nikdo přítomen, jen osm porotců – § 324 a § 326 StPO). Může však nastat situace, kdy by porotcům byla některá z otázek nejasná nebo její význam byl nejednoznačný, pak mohou porotci opětovně žádat o poučení (§ 327 StPO). Taktéž mohou porotci navrhnout doplnění důkazů nebo změnu schématu otázek, v tomto případě však předseda senátu musí jednání znovu otevřít, aby se jednotlivé strany k těmto návrhům mohly vyjádřit (§ 328 StPO). O těchto návrzích následně rozhoduje senát soudců.

Hlasování („Abstimmung“) porotců nesmí být, pod hrozbou neplatnosti, nikdo přítomen (§ 329 StPO). Porotci hlasují o každé otázce zvlášť, odpověď může znít pouze ANO, nebo NE (§ 330 odst. 2 StPO). Rozhodující je většina (§ 331 odst. 1 StPO), v případě rovnosti hlasů platí na základě zásady *in dubio pro reo* pro obžalovaného výhodnější.<sup>57</sup> Předsedající porotě po hlasování sepíše protokol, ve kterém ke každé otázce napíše důvody,

---

<sup>57</sup> SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*. 14. vydání. Wien: facultas, 2015. 236 s. ISBN 978-3-7089-1198-4.

kteře byly rozhodující pro rozhodnutí (§ 331 odst. 3 StPO). Chybělo-li by jen k jedné otázce toto odůvodnění nebo bylo nedostatečné, musel by předseda senátu vyžadovat doplnění (§ 333 StPO). Porotci svá rozhodnutí jinak neodůvodňují a neexistuje ani náhrada pro odůvodnění jejich verdiktu (blíže k tomuto v kapitole 7.2.1).

Výsledkem hlasování porotců je verdikt („Wahrspruch“), který tvoří otázku a k tomu patřící odpovědi porotců s krátkým odůvodněním. Odůvodnění následně však není součástí rozsudku, a nenesete tedy ani úlohy odůvodnění verdiktu ((rozsudek OGH 13 Os 81/72 ze dne 18. října 1972), § 342 StPO, blíže k účelu odůvodnění viz podkapitulu 6.2.2).<sup>58</sup>

Nakonec vzniká rozsudek, jehož základem je verdikt (§ 335 StPO). Byl-li obžalovaný shledán vinným, rozhoduje senát soudců spolu s porotci (jako jedno těleso – jako senát přisedících) o druhu a výši trestu a o případně platně učiněných privátních nárocích zúčastněných osob (§ 303, § 338 StPO). Na vynesení rozsudku je hlavní líčení obnoveno. Předsedající porotcům přečte (nebylo-li by to tak, je to neplatné) otázky a odpovědi porotců (§ 340 StPO) a následně předseda senátu soudců vyhlásí rozsudek nebo usnesení o přerušení řízení (§ 341 StPO). Vyhotovení rozsudku obsahuje verdikt (tento se týká otázky viny, není odůvodněn, a to ani porotci – viz předchozí odstavec, ani soudci z povolání) a výrok o trestu, jenž je odůvodněn předsedou senátu soudců (§ 342 StPO).

### 6.2.1 Schéma otázek

Schéma otázek je složeno z minimálně jedné hlavní otázky a z potřebného počtu eventuálních a dodatečných otázek.<sup>59</sup>

V hlavní otázce jsou porotci tázáni na vinu či nevinu obžalovaného, a to z trestného činu, jenž je uvedený v žalobě. V otázce musí být obsaženy všechny zákonné znaky daného trestného činu, např. místo, čas, spáchání se zbraní, atd., a každému z nich musí odpovídat okolnost skutku, kterou je tento znak naplněn (§ 312 odst. 1 StPO). Všeobecné okolnosti skutku však dle názoru OGH nemusí být konkretizovány (např. rozsudek OGH 13 Os 22/06v ze dne 5. května 2006). Pokud by obžalovanému bylo kladeno za vinu více trestných činů, pak by bylo třeba položit více hlavních otázek (§ 312 odst. 2 StPO).

---

<sup>58</sup> SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*. 14. vydání. Wien: facultas, 2015. 236 s. ISBN 978-3-7089-1198-4.

<sup>59</sup> BERTEL, Christian; VENIER, Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 172 s. ISBN 978-3-214-14938-3.

O eventuálních a dodatečných otázkách rozhodují porotci jen v případě, neshledali-li obžalovaného vinným z trestného činu vymezeného v hlavní otázce (tedy vymezeného v obžalobě). Z toho vyplývá, že jsou tázáni, zda protiprávní jednání popsané v obžalobě není jiným trestným činem, než je ten vymezený obžalobou. Eventuální otázka je nezbytná, jestliže senát soudců zastává jiný názor, než vyjádřil státní zástupce v žalobě, nebo jestliže se v průběhu hlavního líčení změnilo nahlížení na daný čin.<sup>60</sup> Jako příklad bychom si mohli uvést případ, kdy v žalobě je dané protiprávní jednání kvalifikováno jako vražda. V hlavní otázce tedy budou muset porotci hlasovat o vině/nevině obžalovaného z trestného činu vraždy (§ 75 StGB), v eventuální by hlasovali např. o ublížení na zdraví s následkem smrti (§ 83 a § 86 StGB) nebo zabití (§76 StGB). Eventuální otázka by také byla položena, jestliže by skutek obžalovaného zůstal ve stadiu pokusu nebo jedná-li se např. o podílnictví (§ 314 StPO).

V dodatečných otázkách pak porotci hlasují především o důvodech pro osvobození, např. promlčení (rozsudek OGH 13 Os 36/01 ze dne 27. června 2001), nutná obrana (rozsudek OGH 12 Os 12/06s ze dne 11. května 2006), odstoupení od pokusu (rozsudek OGH 14 Os 48/99 ze dne 18. května 1999), nepřičetnost. O těchto otázkách se hlasuje pouze, jestliže v hlavní či eventuální otázce, jenž se vztahuje k této dodatečné otázce, bude obžalovaný shledán vinným.<sup>61</sup> Například obžalovaný je obžalován z trestného činu vraždy a tvrdí, že byl v době činu opilý. Jestliže porotci obžalovaného shledají vinným z trestného činu vraždy (§ 75 StGB), pak budou muset hlasovat i o dodatečné otázce, zda byl obžalovaný v době spáchání trestného činu přičetný (§ 11 StGB). Pokud rozhodnou, že obžalovaný přičetný nebyl, budou muset rozhodnout o eventuální otázce, zda je obžalovaný vinný trestným činem opilství dle § 287 StGB. V tomto případě se jedná o tzv. schéma tří otázek („Drei-Fragen-Schema“, viz rozsudek OGH 10 Os 147/80, ze dne 16. prosince 1980).

## 6.2.2 Přezkoumání verdiktu

Krátké odůvodnění verdiktu slouží pouze k přezkoumání, zda porotci správně porozuměli otázkám, má umožnit stranám návrhy na korekturu (viz další odstavec), přerušení (viz dále v této podkapitole), změny schématu otázek (§ 332 odst. 5 StPO) a doplnění

---

<sup>60</sup> BERTEL, Christian; VENIER, Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 172 s. ISBN 978-3-214-14938-3.

<sup>61</sup> BERTEL, Christian; VENIER, Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 172 s. ISBN 978-3-214-14938-3.

protokolu o hlasování porotců (§ 332 odst. 5 StPO). O těchto návrzích rozhoduje senát soudců za přítomnosti porotců, a to po slyšení státního zástupce a obhájce.<sup>62</sup>

Korektura („Monitur“) je dle § 332 odst. 4 StPO nezbytná, je-li verdikt porotců neúplný, odporující si nebo nejasný (např. proto, že porotci shledali obžalovaného vinným dle hlavní i eventuální otázky, tedy ze dvou navzájem si odporujících trestných činů), protokol o hlasování je neúplný, neobsahuje u každé otázky odůvodnění (§ 331 odst. 3 StPO) nebo ukazuje, že rozhodnutí porotců je založené na nepodstatných úvahách (rozsudek OGH 13 Os 81/72 ze dne 18. října 1972). V takovémto případě uloží senát soudců porotě, aby ještě jednou rozhodla o některé nebo o všech otázkách (§ 332 odst. 4 StPO). Je zakázáno, aby předsedající poroty sám tento verdikt jakkoliv vylepšil (rozsudek OGH 13 Os 62/06a ze dne 11. října 2006).

Přerušení („Aussetzung“) přichází v úvahu, je-li senát soudců jednotného názoru, že se porota v otázce viny nebo nevinu mýlí. Jednání je přerušeno a věc je předložena OGH (§ 334 odst. 1 StPO). OGH zopakuje hlavní líčení, a to znovu před porotním soudem (§ 334 odst. 2 StPO). Rozhodnutí o přerušení je možné omezit na jednoho obžalovaného nebo na jeden z trestných činů (§ 334 odst. 1 StPO). Přerušení lze použít, jen pokud chyba nemůže být napravena jinak, např. prostřednictvím korektury. Přerušení je nenapadnutelné (rozsudek OGH 9 Os 94/85 ze dne 12. června 1985).

---

<sup>62</sup> NIMMERVOLL, Rainer. *Das Strafverfahren. Systematische Darstellung für Ausbildung und Praxis*. 1. vydání. Vídeň: LexisNexis, 2014. 588 s. ISBN 978-3-7007-5965-2.

## 7 Argumenty pro a proti porotním soudům v Rakousku

K porotnímu soudnictví je v Rakousku možné najít velké množství odborných článků, ve kterých se samozřejmě promítá názor autora k dané problematice a argumentace, která jeho názor podkládá.<sup>63</sup> Jak ve svém článku uznává doktor Reinhard Moos, který je sám odpůrcem porotního soudnictví, je odpůrců této formy rozhodování většina.<sup>64</sup> Přesto však porotní soudy i nadále fungují. Podívejme se tedy na argumenty obou skupin.

### 7.1 Argumenty příznivců porotního soudnictví

Mezi příznivce porotního soudnictví patří například Univ.-Prof. DDr. Peter Lewisch, o. Univ.-Prof. Dr. Dr. Hc. Manfred Burgstaller, Dr. Gerhard Benn-Ibler a další.<sup>65</sup>

Dr. Benn-Ibler ve svém článku argumentuje především tím, že porotní soudnictví je výrazem demokracie a nezájatosti porotců (na počátku hlavního líčení je porotce *tabula rasa*, co se daného případu týče). Neopomíná samozřejmě ani historický původ porotního soudnictví, s čímž souvisí i argument znovuzavedení porotních soudů v roce 1950. Jako nepřijatelné pak shledává nahrazení porotního soudnictví velkým senátem přísedících, ve kterém o otázce viny rozhodují přísedící se soudci dohromady. Toto společné rozhodování (tedy společná porada a následné hlasování) způsobuje, že laici již neplní své povinnosti se stejnou intenzitou a spíše se spoléhají na názory soudců z povolání. Dále jako klad bere úplné rozebrání a přednesení skutkového stavu (porotci jsou neznalí spisu), což vyžaduje precizní práci nejen soudce, ale i obhájce a státního zástupce. Zásada přímosti právě v takovémto řízení dosahuje svého maxima. K negativům, která bývají reprodukována ze strany odpůrců, dodává, že např. přetíženost porotců není argument pro zrušení porotních soudů, nýbrž laického prvku jako takového, neboť stejně tak dle jeho názoru může docházet i k přetížení přísedících.<sup>66</sup>

---

<sup>63</sup> Viz citované články v následujících dvou podkapitolách.

<sup>64</sup> MOOS, Reinhard. Die Begründung der Geschworenengerichtsurteile. *Juristische Blätter*, 2010, Heft 2, s. 74.

<sup>65</sup> Toto své tvrzení vyvozují z jejich názorů v jimi publikovaných knihách nebo časopisech: LEWISCH, Peter. *Abschaffung der Geschworenengerichte?* 1. vydání. Wien: MANZ, 2009. 124 s. ISBN 978-3-214-12008-5., BURGSTALLER, Manfred. Argumente für die Geschworenengerichtsbarkeit. *Juristische Blätter*, 2006, Heft 2, s. 69–75., BENN-IBLER, Gerhard. Zur Frage der Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2009, Heft 10, s. 417.

<sup>66</sup> BENN-IBLER, Gerhard. Zur Frage der Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2009, Heft 10, s. 417.

Dr. Burgstaller dále vyzdvihuje zakotvení výkonu soudní pravomoci ve věcech trestních ve společnosti, a to díky porotním soudům, což považuje za signál demokratické legitimace trestního soudnictví, neboli demokratický element trestního soudnictví (tímto však netvrdí, že státy, v nichž porotní soudnictví nefunguje, nejsou demokratické). Porotci také vnáší do rozhodování v trestních věcech prvky prostého života a smýšlení běžných občanů, čímž je zabráněno tomu, aby se rozhodování v trestních věcech stalo něčím vzdáleným běžnému životu (tzn. něčím nezohledňujícím běžný život). Toto souvisí i s jeho dalším argumentem, kterým je ochrana proti profesní slepotě soudce. Stejně jako doktor Benn-Ibler vyzdvihuje kvalitativní zlepšení hlavního líčení (maximální využití zásady ústnosti a přímosti), což hraje důležitou roli nejen pro pochopení rozhodujících skutečností pro porotce, ale i veřejnost, a činí tak trestní řízení více transparentní.<sup>67</sup>

Argumentace Dr. Lewische je v mnohém velmi podobná již předchozím zmíněným argumentům. Za velmi zajímavou považuji úvahu nad tím, zda je rozdíl v tom, rozhodují-li o otázce viny soudci z povolání, nebo laici. Dle doktora Lewische z mnoha empirických studií vyplývá, že soudci z povolání ve zvýšené míře tíhnou k verdiktu vinen (ovlivnění svým vzděláním, praxí a profesní etikou). Z tohoto důvodu je vhodnější, aby o vině rozhodovali porotci. Naopak o otázce trestu by měli rozhodovat společně, a to proto, že zde dojde ke kombinaci odborných znalostí s úhlem pohledu běžného člověka.<sup>68</sup>

## 7.2 Argumenty odpůrců porotního soudnictví

Odpůrci porotního soudnictví jsou zejména Univ.-Prof. Dr. Otto Lagodny, O. Univ.-Prof. Dr. Helmut Fuchs nebo em. o. Univ.-Prof. Dr. Reinhard Moos atd.<sup>69</sup>

Jedním z dalších odpůrců je i doktorka Reindl-Krauskopf, která se ve své argumentaci nejprve zabývá popřením argumentů příznivců. Dle jejího názoru je demokracie v Rakousku natolik hluboko zakotvena, že není třeba účast laiků na soudním řízení, aby byla zaručena nezávislost soudního rozhodování (svou úlohu plnilo dříve jako zamezení absolutistické moci panovníka a kabinetní justice, což je však dávno přežitkem). Ani jinak z rakouské Spolkové

---

<sup>67</sup> BURGSTALLER, Manfred. Argumente für die Geschworenengerichtsbarkeit. *Juristische Blätter*, 2006, Heft 2, s. 69–71.

<sup>68</sup> LEWISCH, Peter. Zur Diskussion über die Geschworenengerichtsbarkeit: Abschaffen – Umformen – Beibehalten? *Juristische Blätter*, 2010, Heft 5, s. 219–223.

<sup>69</sup> MOOS, Reinhard. Die Begründung der Geschworenengerichtsurteile. *Juristische Blätter*, 2010, Heft 2, s. 74.

ústavy nevyplývá, že by bylo takovýchto záruk demokracie v Rakousku třeba. Argumentem proti zachování porotního soudnictví je přetíženost laiků často velmi obsáhlou a obtížnou materií (nutnost odpovídat na právní otázky o vině obžalovaného, aniž by porotci měli se soudcem srovnatelné vzdělání), dále ovlivnitelnost laiků, tedy cizí vliv na výsledek rozhodnutí (především médií, ale i perfektním vystupováním státního zástupce či obhájce). Ani přerušení nelze dle názoru paní doktorky považovat za záruku správného rozhodnutí, a to z důvodu nezbytnosti názorové jednotnosti soudců z povolání, aby k přerušení došlo a využitelnosti jen při podstatných omylech. Dalším argumentem je finanční stránka, kdy je podle ní porotní rozhodování příliš drahé a bylo by třeba se zamyslet, jestli opravdu laici rozhodují o tolik lépe než soudce z povolání, jenž má vysokoškolské vzdělání v oboru práva a několikaletou praxi. Připouští, že i soudce může chybovat a nechat se ovlivnit svým okolím, ale dle jejího názoru díky vzdělání soudce a jeho praxi může tato možnost nastat pouze v omezené míře a apeluje na to, abychom si uvědomili, že cílem právního státu je rozsudek, jenž je již v první instanci v souladu s právem. Kritizováno je i tajné poučování porotců a rozprava, složitost řízení a příslušnost pro rozhodování o politických deliktech. Doktorka Reindl-Krauskopf však uznává, že většina těchto problémů by byla řešitelná prostřednictvím drobných reforem, avšak ani to nic nemění na skutečnosti, že hlavní problém se tímto nevyřeší. Tímto je chybějící odůvodnění verdiktu porotců (viz následující podkapitulu).<sup>70</sup>

### 7.2.1 Hlavní bod kritiky

Hlavním problémem porotních soudů, který nejen že vždy stojí v popředí v případě argumentace odpůrců porotních soudů, ale i ze strany příznivců je uznáván jako velké negativum porotního soudnictví, je chybějící odůvodnění verdiktu porotců (viz kapitolu 6.2). Poprvé se s touto kritikou setkáváme v 90. letech 20. století<sup>71</sup>, kdy však zůstává bez jakékoliv odezvy, a to až do roku 2009.<sup>72</sup>

---

<sup>70</sup> REINDL-KRAUSKOPF, Susanne. Argumente gegen die Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2010, Heft 5, s. 224–225.

<sup>71</sup> LACHMANN, Josef. Zur fehlenden Begründung im Urteil des Geschworenengerichtes. *Anwaltsblätter*, 1993, s. 216–223.

<sup>72</sup> LEWISCH, Petr. Geschworenengerichtsbarkeit und faires Verfahren. *Juristische Blätter*, 2012, Heft 8, s. 496–497.

Novou vlnu zájmu o porotní soudnictví<sup>73</sup> v Rakousku rozproudilo rozhodnutí II. komory Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci Taxquet proti Belgii ze dne 13. ledna 2009, ve kterém bylo shledáno porušení čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen Úmluva), tedy práva na spravedlivé řízení, ze strany Belgie. Důvodem pro toto rozhodnutí byla chybějící záruka správnosti a spravedlivosti celého řízení a i konečného rozhodnutí. V rozsudku totiž chybělo nejen jakékoliv odůvodnění rozhodnutí porotců, ale i otázky položené porotcům byly vágní, neodkazovaly na skutkové okolnosti daného případu, a nedávaly tak obžalovanému možnost porozumět, proč byl shledán vinným. Dále zde byla i praktická nemožnost přezkoumání řízení/rozhodnutí opravnými prostředky (neexistence opravného prostředku, jenž by umožnil účinné přezkoumání rozhodnutí).<sup>74</sup>

Belgie následně podala žádost o projednání věci před Velkým senátem ESLP. Tento vydal dne 16. listopadu 2010 konečné rozhodnutím ve věci Taxquet proti Belgii. Ve svém rozhodnutí Velký senát odkazuje na předchozí judikaturu ESLP, ze které vyplývá, že čl. 6 Úmluvy nevyklučuje, aby byl senátem laiků obžalovaný shledán vinným, a to i přesto, že nejsou uvedeny důvody pro výrok o vině. Odsouzenému a veřejnosti však musí být umožněno porozumění (přezkoumání) výroku o vině, což poskytuje jistotu správnosti řízení a ochranu před svévolí. Je-li řízení vedeno soudci z povolání, je touto jistotou odůvodnění rozsudku, které dokládá, že se soudce při svém rozhodnutí držel objektivních argumentů. V případě senátů obsazených laiky jsou těmito jistotami dle rozhodnutí Velkého senátu ESLP zejména poučení, rozmluva porotců s předsedou senátu, precizně položené otázky laickým soudcům, které obsahují odkazy na skutkový stav daného případu, a v neposlední řadě i veškeré dostupné opravné prostředky. Tímto rozhodnutím tedy Velký senát ESLP potvrdil, že došlo k porušení čl. 6 Úmluvy, avšak pouze v tomto konkrétním případě, a to nikoliv z důvodu chybějícího odůvodnění verdiktu porotců, nýbrž z důvodu chybějících záruk spravedlivého řízení. Z tohoto lze vyvodit, že ani po tomto rozhodnutí není nezbytné, aby verdikty porotních soudů byly odůvodňovány. Toto Velký senát ESLP podkládá argumentem rozšířenosti porotních soudů v členských zemích Rady Evropy, jež jsou legitimním výrazem naplnění požadavku účasti občanů na soudním rozhodování v trestních věcech. Různé formy

---

<sup>73</sup> Např. PILNACEK, Christian. Zur Bedeutung der Taxquet-Entscheidung des EGMR für das österreichische Geschworenenverfahren. *Juristische Blätter*, 2012, Heft 4, s. 228.

<sup>74</sup> Rozhodnutí ve věci Taxquet proti Belgii ze dne 16. listopadu 2010. Stížnost 926/05 (získáno 15. listopadu 2015 z <https://www.ris.bka.gv.at/> v německém jazyce).

zapojování laiků do rozhodování reflektují historii, tradice a právní kulturu jednotlivých zemí.<sup>75</sup>

Ještě před tím, než bylo vydáno konečné rozhodnutí Velkého senátu ESLP, zaujal k tomuto problému stanovisko i OGH. Ve svém rozsudku 15 Os 181/09 w ze dne 20. ledna 2010 vyjádřil, že rozhodnutí Taxquet proti Belgii není aplikovatelné na rakouskou právní úpravu, neboť verdikt porotců v Rakousku obsahuje veškeré podstatné skutkové okolnosti daného případu, jež umožňují subsumpci, a nahrazují tak odůvodnění. Dále jsou přípustné opravné prostředky dle § 345 odst. 1 Z 10a StPO.<sup>76</sup> Tento názor OGH byl následně potvrzen právě oním rozhodnutím Velkého senátu ESLP.

K rozhodnutí ESLP i OGH zaujali samozřejmě svůj postoj i příznivci a odpůrci porotních soudů. Dle názorů příznivců porotního soudnictví Burgstallera a Lewische plyne již z podstaty porotních soudů nepotřebnost odůvodnění jejich verdiktů. Verdikt totiž nejen, že nemůže být odůvodněn, protože právní odůvodnění nelze od laiků žádat (nejsou toho totiž schopni), ale již samotnou podstatou zapojení laiků do trestního řízení je rozhodování na základě vlastních zkušeností, lidskosti a svědomí, nikoliv právních předpisů jako takových. Toto vychází již z dřívějšího pojetí, že to, o čem přímo rozhodne lid, je právo a není třeba jej zvláště dokazovat.<sup>77</sup>

Dle doktora Lachmanna je odůvodnění nejen ochrana proti svévoli, ale i garance vyšší kvality rozhodnutí, neboť požadavek písemného odůvodnění vyžaduje i pečlivé zvážení argumentů. Pokud takové odůvodnění není možné, je možné předpokládat, že nejspíš není správné.<sup>78</sup>

Dle doktorky Reindl-Krauskopf je intuitivní rozhodování porotců o závažných trestných činech největším deficitem porotního soudnictví. Bez chybějícího odůvodnění není možné rozhodnutí pochopit a z lidské podstaty vyplývá, že co člověk nechápe, to také zpochybňuje. Je třeba si uvědomit, že nejde pouze o porozumění obžalovaného, ale i celé společnosti (chybí garance vzniku správného rozsudku). Z médií v poslední době vyplývá, že důvěra lidu v trestní soudnictví klesá. Chybějící odůvodnění podněcuje k podezření ze

---

<sup>75</sup> Rozhodnutí ve věci Taxquet proti Belgii ze dne 16. listopadu 2010. Stížnost 926/05 (získáno 15. listopadu 2015 z <https://www.ris.bka.gv.at/> v německém jazyce).

<sup>76</sup> Rozhodnutí OGH 15 Os 181/09 w ze dne 20. ledna 2010 (získáno 16. listopadu 2015 z <https://www.ris.bka.gv.at/>).

<sup>77</sup> MOOS, Reinhard. Die Begründung der Geschworenengerichtsurteile. *Juristische Blätter*, 2010, Heft 2, s. 75–76.

<sup>78</sup> LACHMANN, Josef. Zur fehlenden Begründung im Urteil des Geschworenengerichtes. *Anwaltsblätter*, 1993, s. 216–223.

svévole a znovu na nás působí jako rozhodování v dobách absolutismu (pán, který stejně nepotřebuje odůvodnění, to, že na jeho místě sedí 8 porotců, již nehraje žádnou roli).<sup>79</sup>

### 7.3 Závěr

Na otázku, zda ponechat v existenci porotní soudy v Rakousku, dle mého názoru neexistuje SPRÁVNÁ, ani ŠPATNÁ odpověď. Je pouze otázkou umění argumentace příznivců a odpůrců, zda se jim podaří Vás více přesvědčit o výhodách, nebo nevýhodách porotního soudnictví.

Při tvorbě svého vlastního názoru jsem se k tomuto tématu snažila přistupovat objektivně, a ačkoliv jsem všeobecně spíše příznivcem laického prvku, musím uznat, že při bližším studiu rakouské právní úpravy a pročítání odborných názorů k tomuto tématu jsem se utvrdila v tom, že rakouský systém má trhliny, na kterých by bylo třeba zapracovat. Hlavním problémem je samozřejmě chybějící odůvodnění (k otázce řešení tohoto problému bych se ráda vyjádřila v podkapitole č. 8.1). Ostatní problémy (např. tajné poučování a rozprava atd.) mají dle mého názoru relativně jednoduché řešení.

Otázkou však zůstává, jestli veškeré problémy týkající se porotního soudnictví mají alespoň nějaké řešení (viz podkapitulu č. 8.1).

---

<sup>79</sup> REINDL-KRAUSKOPF, Susanne. Argumente gegen die Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2010, Heft 5, s. 225–227.

## 8 Budoucnost laického prvku v trestních věcech v České republice

„Aplikace trestního práva představuje nejintenzivnější prosazování státní moci proti jednotlivci, a proto společnost, stejně jako jednotlivec, má velký zájem na složení soudu, který jako rozhodující orgán v trestním řízení řeší spornou otázku, zda byl spáchán trestný čin a zda ho spáchal obžalovaný.“<sup>80</sup> S tímto názorem profesora Pavla Šámala nelze než souhlasit. Bohužel je však řešení otázky obsazení soudu ztíženo tím, že na ni neexistuje ani špatná, ani správná odpověď, neboť její řešení je diskutabilní a závisí na postoji dané osoby k této problematice a na argumentaci, která jí bude pro utvoření jejího názoru poskytnuta.

Primární otázkou, kterou bychom si při řešení problému složení soudu měli položit, je, zda by v trestním řízení měli rozhodovat pouze profesionální soudci (soudci z povolání), nebo bychom do něj měli zapojit i laiky.

Mezi argumenty pro laický prvek bude patřit historický původ a tradice tohoto institutu (viz kapitolu č. 2), neboť na našem území funguje v některé ze svých podob již více než 150 let. Nelze opomenout ani to, že se jedná o legitimizační a demokratický prvek justice, který „zabraňuje uzavření justice do sebe a do světa zcela nesrozumitelných bezobsažných formulí“.<sup>81</sup> Dále je justice prostřednictvím laiků, jež se jednání pouze neúčastní, nýbrž se na něm podílí (čl. 94 odst. 2 Ústavy), kontrolována, a je tak také poskytnuta ochrana proti svévoli soudce, což zvyšuje důvěru lidu v soudní rozhodování v trestních věcech. Prostřednictvím účasti laiků na soudním řízení jsou do rozhodování vnášeny prvky běžného života, životní zkušenosti těchto osob a v neposlední řadě mnohdy i znalosti z neprávnických oborů. Laický prvek plní i funkci výchovnou vůči společnosti (je diskutabilní, kolik osob ročně zastává výkon funkce přísedícího či porotce, a je tak ovlivněno výchovnou funkcí, toto však souvisí především se způsobem výběru laiků do výkonu funkce). Dalším argumentem je zvýšená ochrana nezávislosti a nestrannosti soudce, případně celého senátu (je-li však zachována zásada zákonného soudce, viz podkapitolu č. 3.5)<sup>82</sup>. Jsou kladeny vyšší požadavky

---

<sup>80</sup> ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. 1. vydání. Praha: Codex, 1999. s. 191. ISBN 8085963892.

<sup>81</sup> KÜHN, Zdeněk. Laický prvek v justici – archaismus v 21. století nepotřebný? [online]. jinepravo.blogspot.cz, 8. října 2008 [cit. 8. prosince 2015]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.co.uk/2008/10/laick-prvek-v-justici-archaismus-v-21.html>.

<sup>82</sup> K tomuto bych chtěla pouze uvést, že ovlivnění jedné osoby je snazší, než ovlivnění osob tří. Tento argument je však spíše argumentem pro senátní rozhodování.

na preciznost hlavního líčení, což může pomoci při odhalování chyb nebo nedostatků přípravného řízení a činí řízení pro veřejnost srozumitelnější. Poslední argumentem pro laický prvek je pak odlišný postoj soudce a laika k problémům a jejich řešení, který může být v řízení velmi prospěšný.

Mezi argumenty proti laickému prvku bychom mohli zařadit poměrně složité legislativní zakotvení tohoto institutu (například v případě porotních soudů) a zvýšené nároky na práci soudce, jenž spolurozhoduje s osobami práva neznalými.

Dále bývají často v souvislosti s laickým prvkem uváděny zvýšené finanční výdaje na rozhodování. Z tohoto argumentu tedy logicky vyplývá, že zrušíme-li laický prvek, dojde k úspoře financí. Dle mého názoru nebude tento bod vždy pravdivý. V zásadě bude vždy záležet na tom, kolik laiků je na daném řízení účastno a kolika profesionály by bylo nutné laiky nahradit. Nepravdivost tohoto tvrzení v některých případech si můžeme dokázat krátkou úvahou.

V současné době by o trestném činu vraždy v prvním stupni rozhodoval senát krajského soudu složený z jednoho soudce z povolání a dvou přísedících (§ 140 TZ, § 17 odst. 1 TŘ, § 31 odst. 2 písm. a) soud. zák.). Zrušíme-li laický prvek, bude zajisté nutné, aby i nadále o tomto trestném činu, vzhledem k jeho závažnosti a vysoké trestní sazbě, jenž pachateli hrozí, rozhodoval senát, nikoliv pouze samosoudce. Pravděpodobně by byl i senát složený pouze ze soudců profesionálů tříčlenný (například z důvodu rovnosti hlasů, pokud by se hlasování účastnili pouze dva soudci). Platová základna pro soudce je stanovena jako trojnásobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok (§ 3 odst. 3 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů). Výši této platové základny vyhláší pro příslušný kalendářní rok Ministerstvo práce a sociálních věcí sdělením. Pro rok 2015 se jedná o 71 022 Kč.<sup>83</sup> Pokud bychom vzali tuto základnu a vypočítali z ní hodinovou mzdu při 40 hodinách

---

<sup>83</sup> Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 367/2014 Sb. ze dne 31. prosince 2014 (získáno 16. prosince 2015 z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/sdeleni-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-ze-dne-31-prosince-2014-o-vyhlase-ni-vyse-platove-zakladny-pro-urceni-platu-a-nekterych-nahrad-vydaju-soudcu-podle-zakona-c-2361995-sb-o-platu-a-dalsich-nalezitostech-spojnych-s-vykonem-funkce-predstavitele-statni-moci-a-nekterych-statnich-organu-a-soudcu-a-poslancu-evropskeho-parlamentu-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-20396.html>).

týdně, vyšla by nám hodinová mzda 437,64 Kč (při 80 hodinách týdně, což je nereálné, by to bylo 218,82 Kč na hodinu). Toto by byla hodinová mzda jednoho soudce ze tří.

V případě přisedících se výše náhrady řídí tím, zda jsou v pracovním poměru, pak jim náleží náhrada ušlé mzdy ve výši průměrného výdělku, nejsou-li v pracovním poměru, náleží jim náhrada podle § 2 vyhlášky č. 44/1992 Sb., o náhradách za vykonávání funkce přisedícího, ve znění pozdějších předpisů, maximálně však 80 Kč za hodinu, nebo 680 Kč za jeden den. Stát hradí též hotové výdaje přisedícím, které jim vznikly v souvislosti s výkonem funkce. Dále přísluší přisedícím paušální náhrada, která v současné době činí 150 Kč hrubého a stravné dle aktuální vyhlášky, pokud účast u hlavního líčení přesáhne 5 hodin. Při délce trvání hlavního líčení např. 3 hodiny bude odměna pro soudce činit 1312,92 Kč, v případě přisedícího, jenž není v pracovním poměru, to bude 390 Kč (240 Kč a 150 Kč) plus hotové výdaje. Dle mého názoru z výše uvedené úvahy vyplývá, že odměna pro soudce je mnohem vyšší, než je náhrada pro přisedícího, a to i připočítáme-li paušální náhradu, stravné a hotové výdaje, což také vyvrací tvrzení, že odstraněním laiků z trestního řízení by došlo k úsporám ze státního rozpočtu. Naopak by dle mého názoru bylo třeba rozšířit řady soudců, neboť v dosavadním počtu by jistě nemohli zvládnout zavedení takovéto změny.

Dalším argumentem by byla relativně snadná ovlivnitelnost laiků v řízení (například médií, ale i precizním výkonem obhájce či státního zástupce) a také argumenty jako je nezájem o účast na soudních řízeních (neexistují žádné statistiky ani jiné výzkumy, které by toto prokazovaly), nulové požadavky na kandidáty na výkon funkce přisedícího (toto ale ještě není zcela argument proti laickému prvku, jde o argument pro zavedení požadavků na vzdělání na výkon funkce přisedících) a v neposlední řadě i prodlužování řízení (tento argument je však značně diskutabilní a záleží na formě laického prvku i dané právní úpravě, v podkapitole č. 8.2 poukážu na případ, kdy by laický prvek naopak řízení mohl urychlit).

Dle mého názoru by laický prvek měl rozhodně zůstat zachován, neboť alespoň z mého pohledu pozitiva notně převažují negativa. Dokladem toho, že laický prvek má na našem území své místo, je i neúspěšný návrh Ministerstva spravedlnosti čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010, ve kterém bylo navrženo zrušit účast přisedících v senátech okresních soudů, a to jak v občanském soudním řízení, tak i v trestním řízení (u krajských soudů měl institut přisedících zůstat zachován). Tento návrh zapříčinil vlnu negativních ohlasů proti

zrušení laického prvku v trestním řízení<sup>84</sup>, a zřejmě právě z tohoto důvodu byl v roce 2015 předložen poslancem Martinem Plíškem návrh na zrušení přisedících pouze v občanském soudním řízení. V důvodové zprávě k tomuto návrhu pak stojí: „*zapojování laiků do soudního rozhodování ve věcech trestních formou přisedících nebo porot je nejen v Evropě standardem a tradicí. Význam laického prvku v trestním řízení bývá vysvětlován jednak funkcí kontrolní (brání byrokratizaci justice, brání „kabinetní“ justici), dále funkcí výchovnou ve vztahu k přisedícím, ale i k obviněnému a veřejnosti, a funkcí korekční ve smyslu korekce „profesní slepoty“ soudců. Z tohoto důvodu návrh ponechává institut přisedících v trestním řízení, ačkoliv do budoucna by bylo žádoucí uvažovat přinejmenším o nastavení přísnějších požadavků na výkon této funkce a úpravě odměňování přisedících.*“<sup>85</sup>

## 8.1 Porotní soud ano, či ne?

I doktor Lewisch ve svém článku k porotnímu soudnictví uznává, že porotní soudnictví v žádném případě není ideálním systémem rozhodování, je dle jeho názoru pouze tím nejlepším, který má Rakousko k dispozici, neboť ideální systém neexistuje.<sup>86</sup> Otázkou však zůstává, zda by i pro Českou republiku bylo porotní soudnictví oním nejlepším systémem rozhodování v trestním řízení.

Dle mého názoru můžeme i v případě České republiky použít argumentaci pro a proti porotním soudům, tak jak byla vyličeena v kapitole č. 7 k současné situaci v Rakousku. Počítám totiž s tím, že došlo-li by někdy na to, že by mělo být v České republice zavedeno porotní soudnictví, byla by argumentace příznivců a odpůrců zhruba stejná jako je tomu dnes v Rakousku. Dle mého názoru je nejdůležitější se v první řadě vypořádat se zápory této formy rozhodování.

Hlavnímu záporu, tedy chybějícímu odůvodnění, byla věnována samostatná podkapitola č. 7.2.1, a jak již bylo dříve řečeno, zaměstnává tento problém nejen odpůrce laického prvku, ale i jeho příznivce. Možné způsoby řešení tohoto problému jsou:

---

<sup>84</sup> Blíže se problematice návrhu i osobám, jež se k návrhu vyjádřily, budu věnovat v podkapitole č. 8.2.

<sup>85</sup> Návrh poslance Martina Plíška na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů ze dne 21. září 2015, sněmovní tisk č. 599 (získáno dne 9. prosince 2015 z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=599&CT1=0/>).

<sup>86</sup> LEWISCH, Peter. Zur Diskussion über die Geschworenengerichtsbarkeit: Abschaffen – Umformen – Beibehalten? *Juristische Blätter*, 2010, Heft 5, s. 223.

- 1) odůvodnění vytvořené porotou,
- 2) odůvodnění vytvořené jinou osobou/skupinou osob, než je porota,
- 3) nahrazení odůvodnění jinými zárukami, tak jak to navrhuje ESLP,
- 4) spolurozhodování porotců a soudců nejen o trestu, ale i o vině, z čehož vyplývá, že odůvodnění pak bude vytvořeno soudci z povolání.

První možnost je dle mého názoru zcela utopická. Laici bez právního vzdělání nejsou schopni sepsat odůvodnění a už vůbec ne takové, které by neposkytovalo pouze prostor pro podání opravných prostředků straně, pro niž toto rozhodnutí zrovna není výhodné. Výsledným efektem této možnosti by tedy zřejmě byla pouze přetíženost soudů, neboť pravděpodobně o každé věci by se konalo i opravné řízení.

Druhou možností je, aby odůvodnění bylo vytvořeno nějakou jinou osobou/skupinou osob, než je porota samotná. Zde se můžeme nechat inspirovat například článkem doktora Moose, který jako možná řešení nabízí<sup>87</sup>:

- a) **Odůvodnění prostřednictvím předsedy senátu soudců** by mělo tu výhodu, že by bylo po právní stránce správné. Hrozbou však v tomto případě je, že předseda senátu, jenž je znalý spisu a hlavního líčení, má o vině obžalovaného svou vlastní představu. Ve výsledku tedy buď předseda senátu sepiše odůvodnění založené na pro něj rozhodujících důvodech a důkazech a následně toto odůvodnění porotcům pouze podsuně za vlastní, nebo své odůvodnění založí na úvahách, jak to vlastně porotci mysleli (tyto úvahy však budou po právní stránce správné). Ani jedna z těchto variant však není autentickým odůvodněním a o to více opravdový porotní soud ztrácí na svém významu.
- b) **Odůvodnění prostřednictvím porotců s pomocí jiných osob** má v praxi různé podoby. Například ve Španělsku to funguje tak, že porotci sami zformulují odůvodnění a pouze využijí pomoci sekretáře, jenž jim pomůže s formulacemi. Jak se ale ukázalo, ne vždy je pomoc sekretáře opravdu dostatečná. Zhruba v polovině případů je odůvodnění nedostatečné nebo neexistující (jde například pouze o výčet důkazů). V Belgii po rozhodnutí ESLP ve věci Taxquet proti Belgii také zavedli

---

<sup>87</sup> Informace k následujícím bodům a), b) a c) byly získány z: MOOS, Reinhard. Die Begründung der Geschworenengerichtsurteile. *Juristische Blätter*, 2010, Heft 2, s. 79–83.

povinnost odůvodnit rozsudek porotního soudu, zde je touto pomocí celý senát soudců. To znamená, že porotci rozhodnou a toto rozhodnutí je zasláno předsedovi senátu. Následně se sejde senát soudců s porotci a vytvoří odůvodnění. Odpovědnost za toto odůvodnění však nadále mají porotci. Opět zde vzniká riziko jako v prvním případě, tzn. že nepůjde o důvody porotců, nýbrž členů senátu soudců.

- c) **Odůvodnění prostřednictvím nezúčastněné třetí osoby** by v praxi fungovalo tak, že by se hlasování zúčastnil (aniž by měl hlasovací právo) odborník na právo, který by měl za úkol postarat se o to, aby následné odůvodnění bylo po právní stránce správné. Nepostačuje však například pouhá pomoc zapisovatele. Musí se opravdu jednat o někoho, kdo má s tvorbou takovýchto odůvodnění zkušenosti. Pokud by se však jednalo o stálé místo u soudu, znamenalo by to značné náklady navíc. Musí se tedy jednat o osobu zvenčí, která bude mít čas toto vykonávat. V úvahu přichází například notáři (otázkou však zůstává, zda by notáři byli ochotni toto vykonávat). Problémem však nadále zůstává, že ani notář nemá takové zkušenosti s tvorbou trestních rozsudků, a tak by výsledek zůstal zjevně stejný jako v případě španělského modelu. Dle mého názoru je nepochybné, že ani tato možnost nemá sebemenší šanci na úspěch.

Zůstává tedy ještě třetí možnost, ponechat rozhodnutí o vině bez odůvodnění a záruky, které nám poskytuje odůvodnění, nahradit jinými zárukami, tak jak to připouští i ESLP. Těmito zárukami jsou například návrhy na korekturu, přerušení, změny schématu otázek a doplnění protokolu o hlasování porotců (viz podkapitolu č. 6.2.1) a účinné opravné prostředky. Avšak je nutné podotknout, že v případě chybějícího odůvodnění je i možnost účinných opravných prostředků značně omezená. Nelze se totiž účinně bránit, pokud není jasné, proč bylo právě takto rozhodnuto. Tedy ani možnost využití jiných záruk pro zajištění správnosti řízení se nejeví jako zcela dobrá.

Poslední možnost nelze brát jako porotní rozhodování. Systém, kdy o vině a trestu rozhodují laici a soudci dohromady, který se liší od standardního senátního rozhodování

pouze vyšším počtem laiků, bývá brán jako rozhodování velkého senátu soudců, nikoliv jako porotní rozhodování.<sup>88</sup>

Ačkoliv jsem vyčerpala veškeré možnosti, nepodařilo se mi najít jediné možné řešení tohoto problému. Je mi jasné, že pokud bych chtěla v České republice předložit natolik kontroverzní návrh, jakým zavedení porotního soudnictví bezpochyby je, musela by být má argumentace a celkový navrhovaný systém perfektní a „bezproblémový“. To však v případě nedořešeného odůvodnění otázky viny zajisté není. Nemá tedy cenu dále mluvit o dalších nevýhodách nebo výhodách porotního soudnictví, pokud chybí důležitá záruka spravedlivého řízení.

Musím tedy z možností nejhodnějšího modelu zapojení laického prvku do trestního řízení vyloučit i možnost zavedení porotních soudů, a to alespoň do doby, než se podaří dořešit otázku chybějícího odůvodnění porotců a další otázky, které s sebou porotní soudnictví přináší (např. o kterých trestných činech by měl porotní soud rozhodovat, jaké otázky by měly být kladeny atd.).

## **8.2 Senátní rozhodování tak, jak jej známe dnes, nebo jsou změny nevyhnutelné?**

Jelikož jsem v této kapitole došla k výsledku, že laický prvek nemůže být z trestního řízení odstraněn, avšak nemůže za současné (nedořešené) situace dojít ani k zavedení porotního soudu, je třeba se zabývat tím, jak by bylo možné zlepšit právní úpravu laického prvku, která je v současné době zavedena. V kapitole č. 3 bylo již předneseno několik návrhů na zlepšení právní úpravy týkajících se osoby přisedícího a jejího výběru. Abychom však mohli navrhnout i další změny (jsou-li třeba), je nezbytné blíže se podívat na návrh Ministerstva spravedlnosti návrh čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010, ve kterém bylo navrženo zrušení účasti přisedících v senátech okresních soudů, a to jak v občanskoprávním řízení, tak i v trestním, a především na jeho argumentaci pro zrušení přisedících.

Argumenty pro toto zrušení byly následující:

- 1) o výkon funkce není dlouhodobě zájem,

---

<sup>88</sup> BENN-IBLER, Gerhard. Zur Frage der Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2009, Heft 10, s. 417.

- 2) liknavý přístup přísedících k funkci (např. nedostavování se bez omluvy),
- 3) pouze pasivní a formální účast přísedících (ve většině případů),
- 4) na přísedící nejsou kladeny žádné nároky na vzdělání ani na určitou odbornost, přísedící nemají patřičné odborné vzdělání a nemají ani potřebné právní znalosti, soudce je musí o všem poučit, což pouze prodlužuje řízení,
- 5) soudce musí vše rozhodovat v senátu, což prodlužuje řízení (nemůže o ničem rozhodnout sám),
- 6) zrušením přísedících dojde k úspoře výdajů ze státního rozpočtu ve výši 10 000 000 Kč ročně.<sup>89</sup>

Předně je třeba říci, že návrh Ministerstva spravedlnosti je velmi nedbale zpracovaný, což se projevuje již v jeho prvním bodě. Ministerstvo spravedlnosti sice tvrdí, že o výkon funkce není „dlouhodobě“ zájem, toto tvrzení však ničím nepodkládá (např. statistikou, jež by toto tvrzení dokazovala). Jako možné řešení se zde nabízí zavést výkon funkce přísedícího jako občanskou povinnost (toto jsem navrhovala i já, blíže podkapitola 3.5)<sup>90</sup>, zvýšit náhradu za výkon funkce přísedícího (k současným náhradám viz kapitolu č. 8) nebo vybírání přísedících na kratší časové období (snížení počtu dní v roce, v nichž je přísedící povinen funkci vykonávat, viz podkapitolu 3.5).

Ani odůvodnění bodu č. 2 důvodová zpráva neobsahuje. Stal-li by se však do budoucna výkon funkce přísedícího občanskou povinností, bylo by možné liknavý přístup (především nedostavování se na jednání) přísedících sankcionovat (viz podkapitolu č. 3.5).

V případě bodu č. 3 bychom si měli uvědomit, že přísedící jsou laici bez právního vzdělání. Jestliže jim tedy na jedné straně vytýkáme jejich chybějící vzdělání (tudíž jsme obeznámeni s tím, že chybějící právní vzdělání může být handicapem, viz bod č. 4), nemůžeme k nim na straně druhé přistupovat jako k soudcům profesionálům. Přísedící by dle mého názoru měli být před začátkem jednání poučeni o svých pravomocech a v hrubých rysech i o průběhu jednání. Dle mého názoru může pasivita a formálnost účasti přísedících na soudním jednání plynout i z jejich nejistoty a neznalosti toho, co mají dělat. Soudce by měl být tou osobou, která se bude všemi dostupnými prostředky snažit co nejvíce pomoci laikům

---

<sup>89</sup> Návrh zákona Ministerstva spravedlnosti České republiky čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010.

<sup>90</sup> POLÁK, Pravoslav. Pseudoreforma senátního rozhodování. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 3, str. 84.

pochopit danou problematiku. Toto je však na druhou stranu spojeno se zvýšenými nároky na osobu soudce.

V bodě číslo čtyři je laikům vytýkána podstata laického prvku, tedy jejich neznalost práva. Například doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc., se ve svém článku vyjádřil, že jako klíčovou vidí otázku, zda by výkon funkce přisedícího neměl být svěřen právníkům (osobám s vysokoškolským právnickým vzděláním, studentům právnických fakult, justičním čekatelům či advokátním koncipientům) a odborníkům na určitou neprávní problematiku. Účast těchto osob vidí jako velký přínos pro celé řízení, kdy odborníci na neprávní problematiku mohou pomoci především s případy, kde se soudce bez přibrání znalce nebo konzultanta není schopný ve specializované oblasti orientovat.<sup>91</sup>

Ztotožňuji se s tím, že byla-li by v některých řízeních určitá část laiků obsazována odborníky, např. z oblasti ekonomie, účetnictví, dopravy, drogové problematiky, psychologie nebo pedagogiky, bylo by to velkým přínosem nejen pro celé řízení, ale i pro soudce samotného. Dokonce by v takovýchto případech mohlo dojít ke zrychlení mnohdy velmi vleklého a komplikovaného řízení. Ostatně něco podobného funguje v Rakousku v případě trestních řízení s mladistvými, kdy určitá část laiků musí mít pedagogické zkušenosti.

Nepopírám ani, že účast osob s právním vzděláním by mohla být přínosem pro řízení, avšak pouze pokud bude osoba s právním vzděláním náhodně vybrána ze seznamu potenciálních přisedících. Je však nutné si uvědomit, že v případě osoby s právním vzděláním je zde zcela odlišná situace, než byla s odborníky na neprávní obory, neboť role odborníka na právo je v řízení obsazena osobou soudce. Nestačí-li na daný případ pouze jeden odborník na právo, je třeba přibrat dalšího, tímto však musí být zase soudce. Teorie, že dalším odborníkem na právo může být jakákoliv jiná osoba s právním vzděláním, mě přivádí k myšlence, zda je nezbytně nutné, aby alespoň jedna osoba v senátu, byla soudcem z povolání, nebo stačí jakýkoliv odborník na právo.<sup>92</sup>

Primární obsazování funkce přisedícího osobou se specifickým vzděláním by bylo nejen popření institutu přisedícího, jehož hlavním znakem je, že se jedná o laiky (tedy není zde stanoven žádný požadavek na vzdělání), ale i v rozporu s účelem laického prvku, kterým je umožnit lidu účast na soudním rozhodování. Kompromisním řešením by však mohlo být

---

<sup>91</sup> VANTUCH, Pavel. Je vhodné zrušit přisedící v trestních věcech u okresních soudů? *Trestní právo*, 2011, roč. 16, č. 7-8, str. 14.

<sup>92</sup> Tato má úvaha se týká pouze prvostupňového rozhodování.

obsadit určitou část přisedících (případně i porotců, pokud by tento institut byl někdy zaveden) odborníky na ne právní problematiku a zbytek dle náhodného výběru.

Bod číslo pět (nezbytnost rozhodování o všem v senátu, předseda senátu nemůže o ničem rozhodnout sám, což prodlužuje řízení samé) není argumentem pro zrušení laického prvku, ale pro případnou legislativní změnu. Dále je dle názoru JUDr. Alexandra Rudého a JUDr. Petra Slunéčka nutno podotknout, že dochází-li k průtahům v řízení, je to obvykle vinou nekvalitní práce jiných soudních osob než právě přisedících.<sup>93</sup>

Bod číslo šest řeší úspory při zrušení laického prvku. V návrhu bylo počítáno s tím, že v případě zrušení přisedících u okresních soudů, bude v trestních věcech rozhodovat pouze samosoudce, tedy nedojde k žádné náhradě přisedících (např. soudci z povolání).<sup>94</sup> Nelze tedy než souhlasit, že by v tomto případě opravdu k úspoře došlo. Nemyslím si však, že by pro rozhodování o existenci laického prvku v trestním řízení měla být úspora 10 000 000 Kč rozhodující.

I tento neúspěšný návrh Ministerstva spravedlnosti však pro nás může být poučením, co vše by bylo možné zlepšit, aby laický prvek fungoval lépe. Já například na základě tohoto návrhu navrhuji provedení následujících změn:

- 1) **Poučovací povinnost přisedících ze strany soudců** – v české právní úpravě je sice přisedící postaven naroveň soudci, nelze však opomíjet to, že se stále jedná o laika práva nezalého. Poučovací povinnost by měla dle mého názoru obsahovat poučení o pravomocech přisedících (tedy možnosti klást otázky atd.) a alespoň v hrubých rysech o průběhu řízení (především jedná-li se o osobu, jež vykonává funkci přisedícího poprvé).
- 2) **Zvláštní výběr jednoho z přisedících v některých případech** – tento bod se týká spíše osoby přisedícího, avšak je začleněn až do této kapitoly pro jeho pozdní pojednání v mé práci. V kapitole č. 8 jsem se zmiňovala o výhodách přibrání odborníka na určitou ne právní oblast v komplikovaných případech vyžadujících znalost určitého ne právního oboru. I pro soudce z povolání by mohlo být značnou výhodou mít jako jednoho z přisedících odborníka na

---

<sup>93</sup> RUDÝ, Alexandr; SLUNEČKO, Petr. O přisedících. *Trestní právo*, 2011, roč. 16, č. 12, s. 19.

<sup>94</sup> Návrh zákona Ministerstva spravedlnosti České republiky čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010.

určitou neprávní oblast (v případě mladistvých např. pedagoga, v případě trestných činů daňových např. daňového poradce atd.).

Mnou navrhované změny v hlavním líčení nejsou nikterak radikální, ba naopak, přesto však se dle mého názoru jedná o důležité změny, jejichž přijetí může v budoucnosti značně zlepšit soudní rozhodování v trestních věcech.

## 9 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na zapojení laiků do trestního řízení v Rakousku a České republice. Mým cílem bylo najít nejvhodnější model zapojení laického prvku do trestního řízení v České republice.

Již od začátku má práce počítala i s možností úplného odstranění laického prvku z trestního řízení. Na základě krátkého historického exkurzu se mi však podařilo prokázat, že úplné odstranění institutu, který na našem území v některé ze svých podob funguje již více než 150 let, by bylo opravdu velkou změnou a výrazným zásahem do právní úpravy. Dokonce by se jednalo o větší změnu, než by bylo zavedení porotních soudů, které bychom mohli nazvat pouhým návratem ke kořenům laického prvku. Na základě historického hlediska se však nelze úplně zřici této možnosti. Rozhodujícím faktorem pro mne bylo zamyšlení se nad klady a zápory laického prvku v trestním řízení a v neposlední řadě i neúspěšný návrh Ministerstva spravedlnosti na zrušení přisedících mimo jiné v trestním řízení čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010, kdy se laický prvek z trestního řízení nepodařilo odstranit, a následná argumentace pro zachování laického prvku v návrhu novém<sup>95</sup>, který však již nepočítal s odstraněním laického prvku v trestním řízení, nýbrž jen v občanském soudním řízení (viz kapitolu č. 8). Možnost úplného odstranění laického prvku z trestního řízení jsem tedy zcela zamítla.

Stejný postoj mám i k možnosti zachování laického prvku v současné podobě beze změn. Myslím, že se mi v průběhu mé práce úspěšně podařilo poukázat na problémy, které s sebou současná úprava přináší. Jedná se zejména o rozpor s právem na zákonného soudce (čl. 38 Listiny), se zásadou nezávislosti a nestrannosti soudce (zde narážím především na způsob výběru přisedících), dále o možnost přisedících přehlasovat soudce v otázce viny v neprospěch obžalovaného a v neposlední řadě i o nutnost řešit současný nedostatek přisedících.

Třetí možností bylo zavést vedle senátů přisedících i porotní soudy. I tuto možnost jsem však musela vyloučit. Nepodařilo se mi totiž najít jakékoliv reálné řešení nahrazující

---

<sup>95</sup> Návrh poslance Martina Plíška na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů ze dne 21. září 2015, sněmovní tisk č. 599 (získáno dne 9. prosince 2015 z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=599&CT1=0/>).

chybějící odůvodnění verdiktu porotců, a to i přesto, že jsem přezkoumala čtyři různé varianty řešení (odůvodnění vytvořené porotou, odůvodnění vytvořené jinou osobou/skupinou osob než je porota, nahrazení odůvodnění jinými zárukami, tak jak to navrhuje ESLP, a spolurozhodování porotců a soudců nejen o trestu, ale i o vině).

V úvahu tedy prozatím do budoucna pro Českou republiku přichází pouze zachování laického prvku v současné podobě za podmínky provedení některých změn, které by mohly výrazně zlepšit a některé i urychlit trestní řízení. Navrhuji především zamyslet se nad zavedením výkonu funkce přisedícího jako občanské povinnosti, což by znamenalo, že nadále nebude třeba souhlasu přisedícího se zvolením do funkce a bude povinností přisedícího se daný den dostavit na jednání (případné nedostavení se může být sankcionováno). S tímto souvisí i způsob vzniku funkce, a to nikoliv volbou jako tomu bylo doteď, nýbrž náhodným výběrem ze seznamu možných kandidátů na výkon funkce přisedícího, jenž bude platný na určité období. Došlo-li by k této změně, musela by být zdokonalena i právní úprava neslučitelnosti funkce přisedícího s jinými funkcemi. V opačném případě by se mohlo stát, že přisedícím by se stal například prezident republiky či člen vlády. Dále by měl být snížen počet dnů v roce, kdy je přisedící povinen vykonávat svou funkci, z 20 dnů na 5 dní v roce. S výběrem porotců souvisí i zavedení pohlavních kvót v případě řízení o některých trestných činech. Jako velmi dobrý, nikoliv však nezbytný, nápad považuji i obsazení jedné pozice přisedícího odborníkem na neprávní problematiku, což by bylo prospěšné nejen soudci, ale i celému řízení, které by se stalo pružnější a rychlejší. Poslední podstatná změna se již týká především řízení, a nikoliv osoby přisedícího. Jde o zavedení poučovací povinnosti ze strany soudců vůči přisedícím.

Domnívám se, že mnou navrhované změny nejsou nereálné a zajisté by se mohly stát velkým přínosem pro laický prvek v trestním řízení. Do budoucna bych si přála, aby se vedly odborné diskuze o možnostech zapojení laiků do trestního řízení v České republice a zpracovávaly odborné články, které by čtenáře seznamovaly mimo jiné s fungováním porotních soudů v jiných zemích, na základě čehož by mohly vznikat i nové návrhy na zlepšení situace v České republice.

## Seznam použitých zdrojů

### A) Monografie, učebnice a komentované zákony

- BERTEL, Christian; VENIER, Andreas. *Strafprozessrecht*. 8. vydání. Wien: MANZ, 2015. 229 s. ISBN 978-3-214-14938-3.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2011. 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.
- LEWISCH, Petr. *Abschaffung der Geschworenengerichte?* 1. vydání. Wien: MANZ, 2009. 124 s. ISBN 978-3-214-12008-5.
- MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a slovenského práva do roku 1945*. 2. upravené vydání. Praha: Linde, 1999. 572 s. ISBN 80-7201-167-7.
- NIMMERVOLL, Rainer. *Das Strafverfahren. Systematische Darstellung für Ausbildung und Praxis*. 1. vydání. Vídeň: LexisNexis, 2014. 886 s. ISBN 978-3-7007-5965-2.
- RYCHETSKÝ, Pavel; LANGÁŠEK, Tomáš; HERC, Tomáš; MLSNA, Petr a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 1196 s. ISBN 978-80-7478-809-3.
- SADOGI, Alice. *Thesen zur Geschworenengerichtsbarkeit – historische Aufarbeitung und Perspektiven*. 1. vydání. Linz: Trauner, 2007. 385 s. ISBN 978-3-85499-293-6.
- SEILER, Stefan. *Strafprozessrecht*. 14. vydání. Wien: Facultas, 2015. 334 s. ISBN 978-3-7089-1198-4.
- ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. 1. vydání. Praha: Codex, 1999. 403 s. ISBN 8085963892.
- VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 66 s. ISBN 80-210-4056-4.
- WIMMER, Inge. *Laienrichter ja – aber wie? Hintergründe eines Unbehagens*. 1. vydání. Wien: F. Seitenberg Ges.m.b.H., 1988. 39 s.

## **B) Odborné články**

- BENN-IBLER, Gerhard. Zur Frage der Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2009, Heft 10, s. 417.
- BURGSTALLER, Manfred. Argumente für die Geschworenengerichtsbarkeit. *Juristische Blätter*, 2006, Heft 2, s. 69–75.
- LACHMANN, Josef. Zur fehlenden Begründung im Urteil des Geschworenengerichtes. *Anwaltsblätter*, 1993, s. 216–223.
- LEWISCH, Petr. Geschworenengerichtsbarkeit und faires Verfahren. *Juristische Blätter*, 2012, Heft 8, s. 496–502.
- LEWISCH, Peter. Zur Diskussion über die Geschworenengerichtsbarkeit: Abschaffen – Umformen – Beibehalten? *Juristische Blätter*, 2010, Heft 5, s. 216–223.
- MOOS, Reinhard. Die Begründung der Geschworenengerichtsurteile. *Juristische Blätter*, 2010, Heft 2, s. 73–87.
- PILNACEK, Christian. Zur Bedeutung der Taxquet-Entscheidung des EGMR für das österreichische Geschworenverfahren. *Juristische Blätter*, 2012, Heft 4, s. 228-233.
- POLÁK, Pravoslav. Pseudoreforma senátního rozhodování. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 3, str. 84-87.
- PROUZA, Daniel; HÁJEK, Michal. Laický prvek při soudním rozhodování v trestních věcech aneb přisedící ano či ne?. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 9, č. 7, s. 201–208.
- REINDL-KRAUSKOPF, Susanne. Argumente gegen die Geschworenengerichtsbarkeit. *Anwaltsblatt*, 2010, Heft 5, s. 224–227.
- RUDÝ, Alexandr; SLUNEČKO, Petr. O přisedících. *Trestní právo*, 2011, roč. 16, č. 12, s. 15–20.
- ŘÍHA, Jiří. Soustava trestních soudů v Rakousku. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 6, s. 148-155.
- VANTUCH, Pavel. Je vhodné zrušit přisedící v trestních věcech u okresních soudů? *Trestní právo*, 2011, roč. 16, č. 7-8, str. 14-20.

## **C) Právní předpisy**

- a) České právní předpisy

- Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky
- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky
- Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky
- Ústavním zákonem č. 155/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje hlava osmá Ústavy
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona 162/1998 Sb.
- Zákona č. 144/1867 ř.z., o moci soudcovské
- Zákon č. 119/1873, jímž se zavádí nový řád soudu trestního
- Zákon č. 278/1919 Sb., o sestavování seznamu porotců
- Zákon č. 232/1946 Sb., o porotních soudech
- Zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví
- Zákon č. 38/1961 Sb., o místních lidových soudech
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech
- Zákon č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců
- Zákon č. 19/1970 Sb., vyhlášení úplného znění zákona o organizaci soudů a o volbách soudců č. 36/1964 Sb.
- Zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích
- Zákon č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky
- Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 192/2003 Sb. účinnému ke dni 1. července 2003
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
- Vládní nařízení č. 301/1919 Sb., o zastavení činnosti porotních soudů
- Vládní nařízení č. 697/1920 Sb., o zastavení působnosti porot na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, jakož i v obvodech některých soudů I. stolice v Čechách a na Moravě dochází k opětovnému přerušení činnosti porotních soudů
- Vyhláška č. 44/1992 Sb., o náhradách za vykonávání funkce přísedícího, ve znění pozdějších předpisů

b) Rakouské právní předpisy

- BGBl. Nr. 1/1930, Bundesverfassungsgesetz, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 135/1946, über die Bildung der Geschworenen- und Schöffnenlisten
- BGBl. Nr. 305/1961, Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 60/1974, Strafgesetzbuch, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 631/1975, Strafprozessordnung, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 311/1985, Bundesgesetz über die österreichische Staatsbürgerschaft, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 599/1988, Jugendgerichtsgesetz, ve znění pozdějších předpisů
- BGBl. Nr. 256/1990, Geschworenen- und Schöffnengesetz, ve znění pozdějších předpisů

c) Ostatní právní předpisy

- BGBl. I S. 1077, Gerichtsverfassungsgesetz ze dne 9. května 1975, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 385/2000 Z.z., o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 2011. évi CLXII. törvény, a bírák jogállásáról és javadalmazásáról
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950, ve znění protokolu č. 14

#### **D) Judikatura**

- Nález II. ÚS 3213/2010 ze dne 2. června 2011
- Nález II. ÚS 2766/2014 ze dne 1. prosince 2014
- Rozsudek OGH 13 Os 81/72 ze dne 18. října 1972
- Rozsudek OGH 11 Os 186/77 ze dne 24. ledna 1978
- Rozsudek OGH 10 Os 147/80 ze dne 16. prosince 1980
- Rozsudek OGH 9 Os 94/85 ze dne 12. června 1985
- Rozsudek OGH 14 Os 48/99 ze dne 18. května 1999
- Rozsudek OGH 13 Os 36/01 ze dne 27. června 2001
- Rozsudek OGH 13 Os 22/06v ze dne 5. května 2006
- Rozsudek OGH 12 Os 12/06s ze dne 11. května 2006
- Rozsudek OGH 13 Os 62/06a ze dne 11. října 2006
- Rozsudek OGH 15 Os 181/09w ze dne 20. ledna 2010
- Rozsudek OGH 11 Os 90/10k ze dne 17. srpna 2010
- Rozsudek ve věci Taxquet proti Belgii ze dne 16. listopadu 2010. Stížnost 926/05
- Usnesení I. ÚS 2337/14 ze dne 11. srpna 2015

#### **E) Elektronické zdroje**

- ČERNÝ, Adam. *Proč nezavést porotní systém? Příliš mnoho otázek k přisedícím v českém soudnictví.* [online]. Ceska-justice.cz, 9. listopadu 2014. Dostupné na <http://www.ceska-justice.cz/2014/11/proc-nezavest-porotni-system-prilis-mnogo-otazek-k-prisedicim-v-ceskem-soudnictvi/>.

- ČT24. *Přisedících jako šafránu – laici nemají zájem soudit.* Česká televize.cz, 23. července 2014. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1024551-prisedicich-jako-safranu-laici-nemaji-zajem-soudit>.
- KOLMAN, Petr. Vysoký plat jako protikorupční pojistka? Mýtus. Zeman měl pravdu. *Reflex.* [online]. 2015. Dostupné na <http://www.reflex.cz/clanek/komentare/65590/petr-kolman-vysoky-plat-jako-protikorupcni-pojistka-mytus-zeman-mel-pravdu.html>.
- KÜHN, Zdeněk. Laický prvek v justici – archaismus v 21. století nepotřebný? [online]. [jinepravo.blogspot.cz](http://jinepravo.blogspot.cz), 8. října 2008. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.co.uk/2008/10/laick-prvek-v-justici-archaismus-v-21.html>.
- LICHOVNÍK, Tomáš. Pospíšil chce, aby soudci končili s praxí dříve. *Česká televize.* [online]. 2010. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1320801-pospasil-chce-aby-soudci-koncili-s-praxi-drive>.
- MAJER, Vladimír. Laici v talárech – kraji chybí 54 přisedících. *Českobudějovický deník.cz.* [online]. 2008. Dostupné na [http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy\\_region/soud\\_prisedici\\_cb20080425.html](http://ceskobudejovicky.denik.cz/zpravy_region/soud_prisedici_cb20080425.html)
- Návrh poslance Martina Plíška na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů ze dne 21. září 2015, sněmovní tisk č. 599 (získáno dne 9. prosince 2015 z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=599&CT1=0/>).
- PLEVA, Martin. Soudci z lidu stárnou, mladých nepřibývá. *Karvinský deník.* [online]. 2008. Dostupné na [http://karvinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20080425\\_soud\\_prisedici\\_mskraj.html](http://karvinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/20080425_soud_prisedici_mskraj.html).
- Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 367/2014 Sb. ze dne 31. prosince 2014 (získáno 16. prosince 2015 z <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/sdeleni-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-ze-dne-31-prosince-2014-o-vyhlase-ni-vyse-platove-zakladny-pro-urceni-platu-a-nekterych-nahrad-vydaju-soudcu-podle-zakona-c-2361995-sb-o-platu-a-dalsich-nalezitostech-spojnych-s-vykonem-funkce-predstavitele-statni-moci-a-nekterych-statnich-organu-a-soudcu-a-poslancu-evropskeho-parlamentu-ve-zneni-pozdejsich-predpisu-20396.html>).

## **F) Ostatní zdroje**

- Návrh zákona Ministerstva spravedlnosti České republiky čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010.
- Průběžná zpráva o výsledku šetření Sp. Zn. 695/2011/VOP/PPO ze dne 23. dubna 2012.
- Stanovisko odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra č. 4/2013 ze dne 13. května 2013.
- Věstník České advokátní komory č. 3/1997 ze dne 10. října 1997.
- Závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv Sp. Zn. 695/2011/VOP/JHO ze dne 21. září 2012.

## Abstrakt

V mé diplomové práci se věnuji zapojení laiků do trestního řízení v Rakousku a České republice. Má práce není pouhou komparací obou právních úprav, jejím cílem je nalezení nejvhodnějšího modelu zapojení laického prvku do trestního řízení v České republice

Úvodní část je věnována historii laického prvku v trestním řízení na našem území. Další kapitola se týká osoby přisedícího a porotce, tedy vymezení předpokladů pro výkon této funkce, vyloučení z této funkce a také neslučitelnost této funkce s funkcemi jinými. Dále je v této kapitole také popsán výběr přisedících a porotců a délka trvání těchto funkcí. V těchto otázkách se obě právní úpravy navzájem prolínají. V závěru této kapitoly jsou pak vyjádřeny možné návrhy na změny (změny týkající se osoby přisedícího a jejího výběru) do budoucnosti, zůstal-li by laický prvek v trestním řízení v České republice zachován.

Následující kapitola se věnuje příslušnosti přisedících a porotců v trestním řízení u soudů v Rakousku, díky čemuž můžeme následně odlišit pojem přisedící od pojmu porotce. Samostatná kapitola je také věnována příslušnosti přisedících v České republice a jejich roli v soudním řízení.

Významnou část mé práce pak tvoří kapitola věnující se roli porotců a přisedících v trestním řízení v Rakousku a na to navazující kapitola, jejímž obsahem je argumentace příznivců a odpůrců porotního soudnictví v Rakousku.

V závěrečné části práce se zabývám budoucností laického prvku v trestním řízení v České republice. V rámci tohoto si nejprve kladu otázku, zda má vůbec být laický prvek v trestním řízení v České republice zachován. Poté se zaobírám možnostmi zavést porotní soudy, otázkou senátního rozhodování, kde také rozebírám jednotlivé body neúspěšného návrhu Ministerstva vnitra čj. 607/2010-LO-SP/7 z roku 2010, jehož účelem mělo být úplné zrušení laického prvku u okresních soudů v trestním i občanskoprávním řízení, a možnou změnou této formy rozhodování. Závěr práce je pak věnován zhodnocení jednotlivých možných modelů zapojení laického prvku do trestního řízení a výběru toho nejvhodnějšího pro Českou republiku.

## **Abstract**

This diploma thesis focuses on involvement of laymen in the criminal proceedings in Austria and the Czech Republic. The thesis is not a mere comparison of both legal legislations but its main goal is to find the most suitable model to incorporate lay element in the criminal proceedings in Czech Republic.

The introduction of this work is dedicated to the history of lay element in the criminal proceedings on our territory. The next chapter focuses on the observer and jury, what are the requirements to perform this duty, expulsion from this role and also incompatibility of this role with another one. Furthermore this chapter also explains the process of picking the observers and jury and the length of duration of these roles. Both legislations overlap in these questions. At the end of the chapter I have included possible proposals for change (change related to the role of observer and his/her selection) for the future, if the lay element stays incorporated into the criminal proceedings in the Czech Republic.

The following chapter is dedicated to the role of observer and jury in the criminal proceedings in the Austrian courts. This helps to differentiate the concept of observer from the concept of the jury. An individual chapter is dedicated to the jurisdiction of observers in the Czech Republic and their role in the legal proceedings.

One of the main parts of this thesis is the chapter focusing on the role of jury and observers in the criminal proceedings in Austria and a following chapter that argues on behalf of proponents and opponents of jury courts in Austria.

The final part of the thesis focuses on the future of the lay element in criminal proceedings in the Czech Republic. Within this concept the work poses a question if the lay element should be maintained in the criminal proceedings in the Czech Republic. Then the thesis focuses on the possibility of introduction of jury trials and the question of Senate decision making, where the main focus is the individual points of an unsuccessful proposal of the Ministry of Interior no. 607/2010-LO-SP / 7 in 2010, the purpose of which was to be the complete abolition of the lay element in both criminal and civil proceedings and possible amendments to this form of decision-making. The final part is dedicated to evaluation of the possible individual models of inclusion of the lay element into the criminal proceedings and the selection of the most suitable model for Czech Republic.

## **Klíčová slova**

laický prvek, přísedící, porotce, porotní soud, trestní řízení, Česká republika, Rakousko

## **Key Words**

Lay element, observer, jury, court of jury, criminal proceedings, Czech Republic, Austria